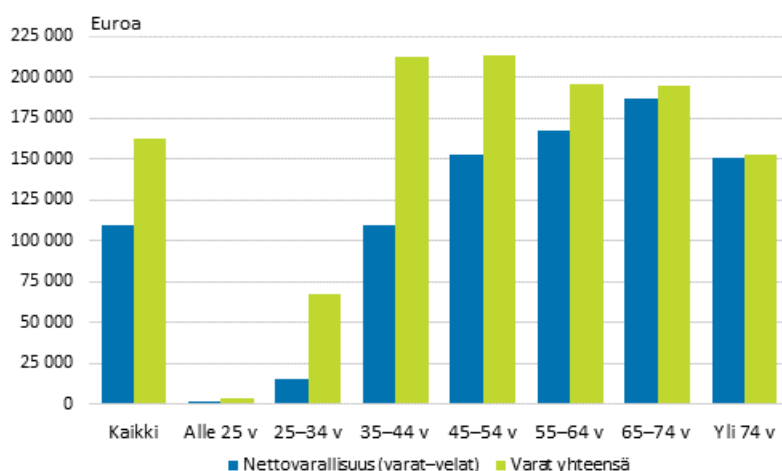

Kotitalouksien varallisuus 2013

Puolella kotitalouksista nettovarallisuutta yli 110 000 euroa vuonna 2013

Kotitalouksien nettovarallisuuden mediaani oli 110 000 euroa vuonna 2013, ilmenee Tilastokeskuksen vuoden 2013 varallisuustutkimuksesta. Mediaanivarallisuus oli reaalisesti 4,7 prosenttia suurempi kuin edellisellä tutkimuskerralla vuonna 2009. Varallisuus on epätasaisesti jakautunut, sillä neljäsosalla kotitalouksista nettovarallisuutta oli yli 252 000 euroa ja neljäsosalla alle 10 000 euroa. Varakkaimpia olivat 65–74-vuotiaat.

Keskimääräinen varallisuus kotitalouden viitehenkilön iän mukaan 2013 (mediaani)

Varakkain kymmenesosa omisti noin 45 prosenttia nettovarallisuudesta vuonna 2013. Viisi vähävaraisinta kymmenystä eli puolet kotitalouksista omisti noin 7 prosenttia nettovarallisuudesta. Pitkällä aikavälillä tarkasteltuna varakkaimman kymmenyksen osuus nettovaroista on kasvanut. Vuoteen 1994 verrattuna varakkaimman kymmenyksen varallisuusosuus on noussut noin 6 prosenttiyksikköä.

Nettovarallisuuden jakautuminen 1994 ja 2013, osuudet nettovarallisuuden kokonaismäärästä (%)

Varallisuuskymmenys	1994	2013	Muutos, %-yksikköä
I–V (vähävaraisin 50 %)	6,9	6,7	-0,2
VI	8,2	6,9	-1,3
VII	10,9	9,6	-1,3
VIII	14,5	13,0	-1,5
IX	20,3	18,7	-1,6
X (varakkain 10 %)	39,2	45,2	6,0
Yhteensä	100	100	0

Varallisuustutkimuksen nettovarallisuus lasketaan vähentämällä velat reaali- ja rahoitusvarallisuudesta. Sekä velallisten että asuntovelallisten kotitalouksien osuus koko kotitalousväestöstä on kasvanut parilla prosenttiyksiköllä viimeisen 20 vuoden aikana, mutta toisaalta osuudet ovat hieman matalampia kuin 1980-luvun lopussa. Sekä velallisten kotitalouksien määrä että erityisesti keskimääräiset velkasummat kasvoivat varsin nopeasti 2000-luvun alussa. Suhteutettuna kotitalouksien varallisuuskehitykseen velkaantumisen kasvu on kuitenkin ollut maltillista. Velkojen suhde kotitalouden varoihin oli velallisilla kotitalouksilla vuonna 2013 keskimäärin 35 prosenttia, kun se oli 34 prosenttia vuonna 2009 ja 30 prosenttia vuonna 1998.

Sisällys

1. Puolella kotitalouksista nettovarallisuutta yli 110 000 euroa vuonna 2013.....	5
Varojen ja tulojen kasvu hidasta 2009–2013.....	5
Varakkaimman kymmenyksen osuus nettovarallisuudesta 45 prosenttia.....	6
Tilastossa menetelmämuutoksia.....	6
2. Oma asunto keskeisin kotitalouksien varallisuuserä.....	8
Rahoitusvarallisuus keskittyy varakkaimpaan kymmenesosaan kotitalouksista.....	9
Varallisuuskymmenysten rakenne sosioekonomisen ryhmän ja kotitaloustyyppin mukaan.....	10
3. Varallisuus väestöryhmittäin.....	11
Lapsettomien parien mediaanivarallisuus 173 500 euroa.....	11
Nettovarallisuus suurimmillaan 65–74-vuotiailla.....	12
Varallisuus tulokymmenyksittäin.....	13
4. Velkojen suhteessa varallisuuteen ei suuria muutoksia.....	15
Lapsiperheillä suuret velat suhteessa tuloihin.....	16
5. Lähes kaikki vähävaraisimmat kotitaloudet velkaantuneita.....	20
Yhden aikuisen talouksilla eniten ongelmia luotonsaannissa.....	21

Taulukot

Taulukko 1. Nettovarallisuuden jakautuminen 1987–2013, osuudet nettovarallisuuden kokonaismäärästä (%).....6

Liitetaulukot

Liitetaulukko 1. Nettovarallisuuden fraktiilit vuonna 2013.....	23
Liitetaulukko 2. Kokonaisvarojen fraktiilit vuonna 2013.....	23
Liitetaulukko 3. Rahoitusvarallisuuden fraktiilit vuonna 2013.....	23
Liitetaulukko 4. Varallisuus nettovarallisuuskymmenyksen mukaan vuonna 2013.....	24
Liitetaulukko 5. Velallisten kotitalouksien velka suhteessa varallisuuteen ja vuosituloihin sekä asuntovelallisten asuntovelka suhteessa varsinaisen asunnon arvoonkotitalouden elinvaiheen mukaan vuonna 2013, mediaani.....	24
Liitetaulukko 6. Osuus velallisista kotitalouksista, joilla on suuret velat suhteessa tuloihin tai varallisuuteen kotitalouden elinvaiheen mukaan vuonna 2013.....	25
Liitetaulukko 7. Velallisten kotitalouksien velka suhteessa varallisuuteen ja vuosituloihin sekä asuntovelallisten asuntovelka suhteessa varsinaisen asunnon arvoon nettovarallisuuskymmenyksen mukaan vuonna 2013, mediaani.....	25
Liitetaulukko 8. Osuus velallisista kotitalouksista, joilla on suuret velat suhteessa tuloihin tai varallisuuteen nettovarallisuuskymmenyksen mukaan vuonna 2013.....	26
Liitetaulukko 9. Lainaa hakeneet ja luottorajoitteiset kotitaloudet kotitalouden elinvaiheen mukaan.....	26
Liitetaulukko 10. Lainaa hakeneet ja luottorajoitteiset kotitaloudet nettovarallisuuskymmenyksen mukaan.....	27
Liitetaulukko 11. Päävarallisuuserien Gini-kertoimet 1987–2013 (%).....	27

Kuviot

Kuvio 1. Nettovarallisuuden mediaani ja keskiarvo nettovarallisuuskymmenyksittäin vuonna 2013.....	5
Kuvio 2. Kotitalouksien nettovarallisuuden (varat–velat), kokonaisvarojen ja käytettävissä olevien rahatulojen mediaanin reaalin muutos 1987–2013.	6

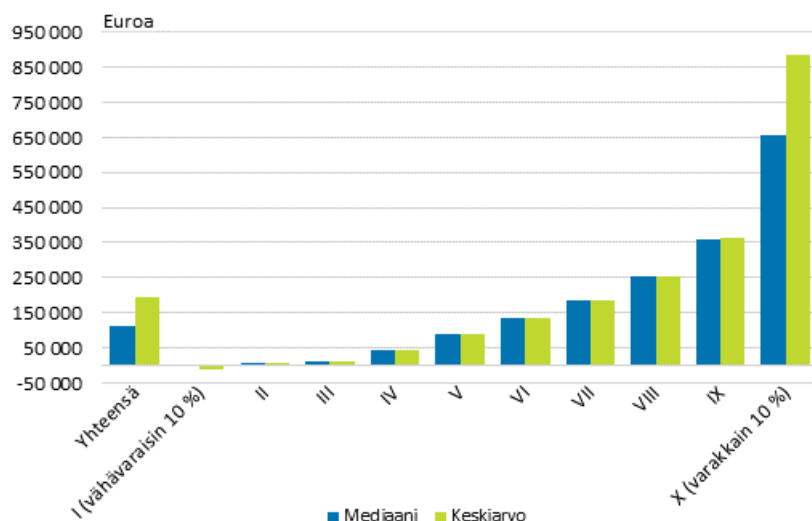
Kuvio 3. Varallisuuslajit vuoden 2013 varallisuustutkimuksessa: omistajakotitalouksien osuudet ja varallisuuslajin osuus kokonaisvaroista (%).....	8
Kuvio 4. Reaali- ja rahoitusvarojen sekä velkojen arvon kohdentuminen nettovarallisuuden mukaisiin kymmenyksiin vuonna 2013.....	9
Kuvio 5. Nettovarallisuuskymmenysten rakenne kotitalouden sosioekonomisen ryhmän mukaan vuonna 2013, % kymmenyksen kotitalouksista.....	10
Kuvio 6. Nettovarallisuuskymmenysten rakenne kotitalouden kotitaloustyyppin mukaan vuonna 2013, % kymmenyksen kotitalouksista.....	10
Kuvio 7. Keskimääräinen varallisuus (mediaani) kotitaloustyyppin mukaan vuonna 2013, nettovarallisuus (varat-velat) ja varat yhteensä.....	12
Kuvio 8. Keskimääräinen varallisuus (mediaani) viitehenkilön iän mukaan vuonna 2013, nettovarallisuus (varat-velat) ja varat yhteensä.....	12
Kuvio 9. Keskimääräinen nettovarallisuus (mediaani) viitehenkilön iän mukaan 1987–2013 (euroa, vuoden 2013 hinnoin).....	13
Kuvio 10. Nettovarallisuuden keskiarvo ja mediaani sekä varallisuuden rakenne tulokymmenyksittäin vuonna 2013.....	13
Kuvio 11. Eräitä varallisuuslajeja omistavien kotitalouksien osuudet tulokymmenyksittäin vuonna 2013.	14
Kuvio 12. Velallisten ja asuntovelallisten kotitalouksien osuus kotitalouksista sekä velan ja asuntovelan mediaani vuosina 1987–2013, vuoden 2013 hinnoin.....	15
Kuvio 13. Velallisten kotitalouksien velka suhteessa varallisuuteen ja vuosituloihin sekä asuntovelallisten asuntovelka suhteessa varsinaisen asunnon arvoon vuosina 1987–2013, mediaani.....	16
Kuvio 14. Kotitaloudet, joilla suuret velat suhteessa tuloihin tai varoihin vuosina 1987–2013, % velallisista kotitalouksista.....	16
Kuvio 15. Velallisten ja asuntovelkaisten kotitalouksien osuus kaikista kotitalouksista kotitaloustyyppin mukaan vuonna 2013.....	17
Kuvio 16. Velallisten kotitalouksien velka suhteessa varallisuuteen ja vuosituloihin sekä asuntovelallisten asuntovelka suhteessa asunnon arvoon kotitaloustyyppin mukaan vuonna 2013.....	18
Kuvio 17. Yhden hengen kotitalouksien velkaantuneisuutta kuvaavia tunnuslukuja ikäryhmittäin vuonna 2013....	18
Kuvio 18. Lapsettomien parien velkaantuneisuutta kuvaavia tunnuslukuja ikäryhmittäin vuonna 2013	19
Kuvio 19. Erilaisten lapsiperheiden velkaantuneisuutta kuvaavia tunnuslukuja ikäryhmittäin vuonna 2013.....	19
Kuvio 20. Velallisten ja asuntovelallisten kotitalouksien osuus kaikista kotitalouksista nettovarallisuuskymmenyksittäin vuonna 2013.....	20
Kuvio 21. Velan ja varallisuuden suhde nettovarallisuuskymmenyksittäin vuonna 2013.....	21
Kuvio 22. Velan ja vuositulon suhde nettovarallisuuskymmenyksittäin vuonna 2013.....	21
Laatuseloste: Kotitalouksien varallisuus.....	28

1. Puolella kotitalouksista nettovarallisuutta yli 110 000 euroa vuonna 2013

Kotitalouksien nettovarallisuuden mediaani oli 110 000 euroa vuonna 2013. Puolella kotitalouksista oli varallisuutta tätä enemmän ja puolella vähemmän. Mediaanivarallisuus oli reaalisesti 4,7 prosenttia suurempi kuin edellisellä tutkimuskerralla vuonna 2009, jolloin se oli 105 030 euroa. Nettovarallisuudella tarkoitetaan varallisuutta, josta on vähennetty velat. Ennen velkojen vähentämistä kotitalouksien varojen mediaani oli 162 300 euroa. Se kasvoi reaalisesti 3,5 prosenttia vuodesta 2009 vuoteen 2013.

Varallisuus on epätasaisesti jakautunut, sillä neljäsosalla kotitalouksista nettovarallisuutta oli yli 252 000 euroa ja neljäsosalla alle 10 000 euroa. Varallisuuden epätasainen jakautuminen näkyy myös siinä, että varallisuuden keskiarvo on huomattavasti mediaania korkeampi. Nettovarallisuuden keskiarvo kotitaloutta kohden oli 195 300 euroa. Varakkaimmalla kymmenyksessä varallisuuden mediaani oli 655 100 euroa ja keskiarvo 883 700 euroa. Vähävaraisimmalla kymmenyksessä sekä nettovarallisuuden keskiarvo että mediaani olivat negatiivisia.

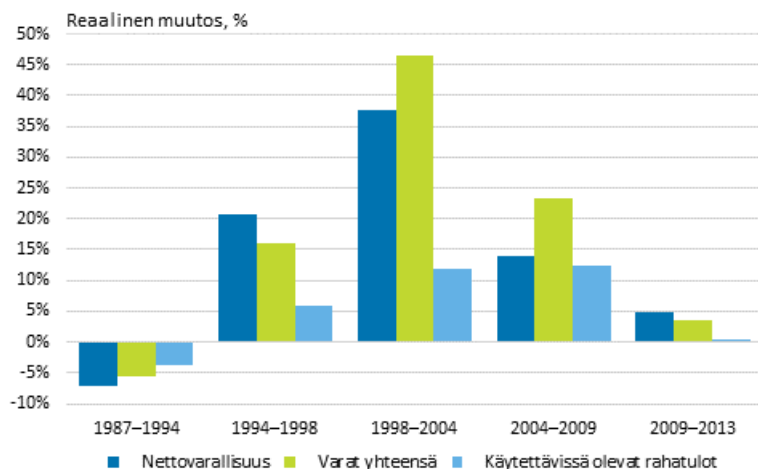
Kuvio 1. Nettovarallisuuden mediaani ja keskiarvo nettovarallisuuskymmenyksittäin vuonna 2013

Varojen ja tulojen kasvu hidasta 2009–2013

Sekä varallisuuden että tulojen kasvu oli hidasta ajanjaksolla 2009–2013 verrattuna edeltäviin tutkimuskertoihin, lukuun ottamatta 1990-luvun alun laman sisältävää ajanjaksoa. Nettovarojen mediaani kasvoi reaalisesti 4,7 prosenttia vuodesta 2009 vuoteen 2013, kun kasvua oli 14 prosenttia vuodesta 2004 vuoteen 2009. Tätä ennen keskivertotalouden nettovarat kasvoivat nopeasti vuosina 1998–2004 (37 %) ja 1994–1998 (20,6 %). Vuodesta 1987 vuoteen 1994 nettovarallisuuden mediaani väheni 7,1 prosenttia.

Kuvio 2. Kotitalouksien nettovarallisuuden (varat–velat), kokonaisvarojen ja käytettävissä olevien rahatulojen mediaanin reaalin muutos 1987–2013.

Varakkaimman kymmenyksen osuus nettovarallisuudesta 45 prosenttia

Varakkain kymmenesosa omisti vuonna 2013 noin 45 prosenttia nettovarallisuudesta. Varakkaimman kymmenyksen raja oli 458 600 euroa. Varallisuuden epätasaista jakautumista kuvaa se, että alle mediaanivarallisuuden (110 000 euroa) jäävä puolisko kotitalouksista omisti noin 7 prosenttia nettovarallisuudesta.

Taulukko 1. Nettovarallisuuden jakautuminen 1987–2013, osuudet nettovarallisuuden kokonaismäärästä (%)

Varallisuuskymmenys	1987	1994	1998	2004	2009	2013
I–V (vähävaraisin 50 %)	9,5	6,9	7,0	8,1	6,2	6,7
VI	8,6	8,2	7,5	7,1	6,9	6,9
VII	11,4	10,9	9,8	10,0	9,7	9,6
VIII	14,5	14,5	13,4	13,3	13,6	13,0
IX	19,3	20,3	18,9	19,1	19,4	18,7
X (varakkain 10 %)	36,7	39,2	43,3	42,5	44,2	45,2
Yhteensä	100	100	100	100	100	100

Vuodesta 2009 vuoteen 2013 varakkaimman kymmenyksen osuus koko nettovarallisuudesta kasvoi prosenttiyksikön. Osa muutoksesta voi selittyä kuitenkin tilaston menetelmä- ja sisältömuutoksilla (ks. jäljempänä). Nämä huomioiden voidaan kuitenkin sanoa, että pitkällä aikavälillä tarkasteltuna varakkaimman kymmenyksen osuus nettovaroista on kasvanut. Esimerkiksi vuoteen 1994 verrattuna varakkaimman kymmenyksen osuus nettovaroista on noussut noin 6 prosenttiyksikköä.

Vuonna 2013 velat ylittivät varat noin 9 prosentilla talouksista, eli näiden kotitalouksien nettovarallisuus oli negatiivinen. Viidellä prosentilla kotitalouksista nettovarallisuutta oli yli 655 000 euroa ja yhdellä prosentilla yli 1 350 000 euroa (ks. julkaisun liitetaulukko 1). Kotitalouksia oli yhteensä 2 622 500 vuonna 2013.

Tilastossa menetelmämuutoksia

Varallisuustutkimuksen menetelmä on muuttunut vuosien varrella. Osa muutoksista voi aiheuttaa vertailukelpoisuusongelmia erityisesti yksityiskohtaisemmassa varallisuuslajeittaisessa tarkastelussa. Keskeisimmät tunnusluvut, kuten nettovarallisuuden mediaani, ovat kohtuullisen vertailukelpoisia yli ajan (ks. laatuseloste).

Tilaston tiedot on koottu Tilastokeskuksen tulonjakotilaston yhteydessä joko samalle otokselle tai aliotokselle. Poikkeus on vuosi 2004, joka oli erillinen otostutkimus. Tutkimusmenetelmä muuttui merkittävästi vuonna 2009, jolloin tiedot johdettiin pitkälti rekistereistä tai estimoitiin. Vuoden 2013 varallisuustutkimuksessa on edelleen tehty lukuisia vertailukelpoisuuteen vaikuttavia menetelmä- ja lähdetietojen muutoksia verrattuna vuoden 2009 tutkimukseen. Muutokset koskevat useimpia varallisuuseriä, kuten asuntoja, velkoja, talletuksia, noteeraamattomia osakkeita, sijoitusrahastoja, viljelysmaata ja muuta yritysvarallisuutta. Osa muutoksista on kyetty ottamaan huomioon laskemalla vuoden 2009 tiedot uudistuneilla menetelmillä (mm. asuntojen, peltöjen ja sijoitusrahastojen arvottaminen).

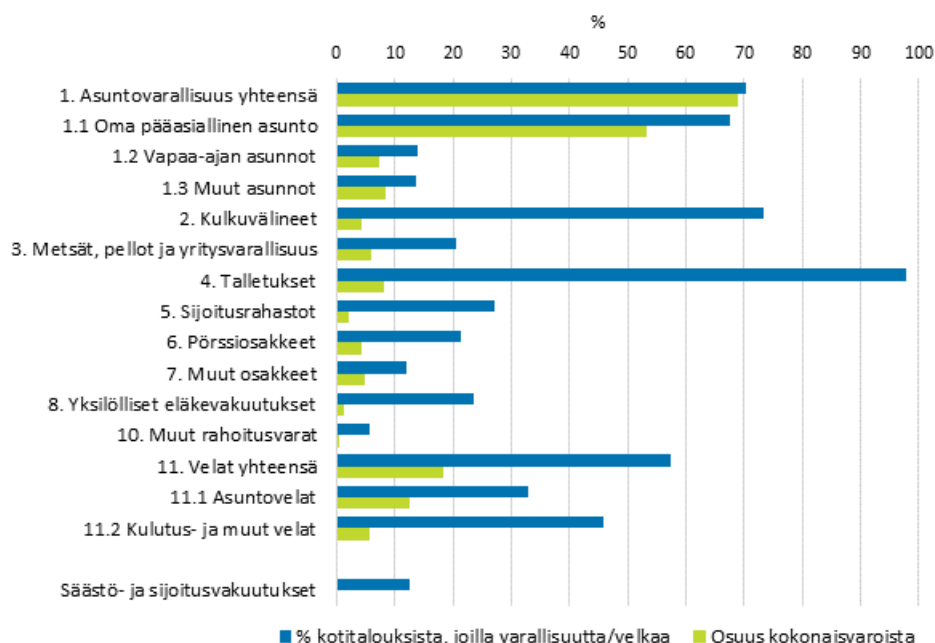
Muutoksia on yksityiskohtaisemmin kuvattu tilaston laatuselosteessa ja niistä voi pyydettyä saada tarkempia tietoja. Tässä julkaisussa esitetyt vuoden 2009 tiedot poikkeavat aiemmin julkaistuista sekä menetelmä- että käsittemuutosten vuoksi. Eniten vaikutusta on asuntovarallisuuden arvotusmenetelmän muutoksella (ks. laatuseloste).

Tässä julkaisussa ja tilaston tietokantataulukoissa varallisuuden tasoa kuvataan pääsääntöisesti mediaanilla, sillä varallisuusjakaumat ovat vinoja ja niissä on usein poikkeavia havaintoja. Lisäksi varallisuustutkimuksen tiedot perustuvat otokseen, jolloin ääriarvot voivat väestöryhmittäisessä tarkastelussa vaikuttaa keskiarvoihin erittäin paljon. Tämä koskee erityisesti rahoitusvarallisuuden alaeriä. Tilaston tietokantataulukoissa varallisuuslajien alaerien mediaanit on laskettu ehdollisina, eli niiden kotitalouksien jakaumasta, joilla on tiettyä varallisuuserää.

2. Oma asunto keskeisin kotitalouksien varallisuuserä

Varallisuustutkimuksen nettovarallisuus koostuu reaali- ja rahoitusvarallisuudesta, joista vähennetään velat. Varallisuustutkimuksen kattamat varallisuuserät käyvät ilmi kuviosta 3. Siinä on esitetty osuudet kotitalouksista, joilla on jotakin varallisuus- tai velkalajia. Kuviossa on myös osuus kokonaisvaroista eli bruttovarallisuudesta.

Kuvio 3. Varallisuuslajit vuoden 2013 varallisuustutkimuksessa: omistajakotitalouksien osuudet ja varallisuuslajin osuus kokonaisvaroista (%)

Reaalivarallisuutta oli 86 prosentilla kotitalouksista ja osuus kokonaisvaroista oli noin 79 prosenttia. Reaalivarallisuuteen luetaan asuntojen ja kulkuvälineiden lisäksi vuoden 2013 tutkimuksessa myös metsät ja pellot sekä yritysvarallisuudesta elinkeinotoiminnan ja yhtymien verotuksen nettovarallisuus. Rahoitusvarallisuuden osuus kokonaisvaroista oli paljon reaalivarallisuutta pienempi eli 21 prosenttia, mutta sitä oli lähes kaikilla kotitalouksilla pankkitalletusten vuoksi. Rahoitusvarallisuuteen luetaan pankkitalletusten lisäksi sijoitusrahastot, pörssiosakkeet, muut osakkeet, yksilölliset eläkevakuutukset ja muut rahoitusvarat (mm. joukkovelkakirjat).

Asuntovarallisuus on keskeisin tekijä varallisuuden tasossa ja sen jakautumisessa. Omassa asunnossa asui noin 68 prosenttia kotitalouksista ja sen osuus kokonaisvarallisuudesta oli 53 prosenttia. Muiden asuntojen (vapaa-ajan asuntojen, sijoitusasuntojen ja muiden asuntojen) osuus oli noin 16 prosenttia kokonaisvaroista ja niitä oli noin 24 prosentilla kotitalouksista. Yhteensä asuntovarallisuutta oli 70 prosentilla kotitalouksista ja sen osuus kokonaisvaroista oli noin 69 prosenttia.

Kulkuvälineet luetaan varallisuustutkimuksessa osaksi kotitalouksien varallisuutta. Kulkuvälineitä oli 73 prosentilla kotitalouksista ja niiden osuus varoista oli 4,2 prosenttia. Autoja oli 71 prosentilla ja niiden osuus varoista oli hieman yli 3 prosenttia. Muista kulkuvälineistä veneitä oli 6 prosentilla ja muita kulkuvälineitä (moottoripyörät, mopot tms.) 10 prosentilla kotitalouksista. Metsiä, viljelysmaata ja ja yritysvarallisuutta oli viidenneksellä kotitalouksista ja osuus kokonaisvaroista oli noin 6 prosenttia. Peltoa oli 10 prosentilla ja metsää 15 prosentilla talouksista.

Rahoitusvarallisuudesta muuta rahoitusvarallisuutta kuin talletuksia oli noin 53 prosentilla talouksista. Suoria rahasto-omistuksia oli 27 prosentilla ja pörssiosakkeita 21 prosentilla talouksista. Muita osakkeita

eli noteeraamattomia osakkeita oli 12 prosentilla talouksista. Muut osakkeet on luettu kokonaisuudessaan rahoitusvarallisuuteen aikasarjasyistä, vaikka osa niistä tulisi lukea yritysvarallisuuteen¹⁾.

Rahoitusvaroista noin 40 prosenttia oli pankkitalletuksia, pörssiosakkeita noin viidennes, suoria rahastosijoituksia hieman yli 10 prosenttia ja yksilöllisiä eläkevakuutuksia 6 prosenttia²⁾. Muita rahoitusvaroja (mm. joukkovelkakirjoja) oli vajaat 2 prosenttia rahoitusvaroista. Tutkimukseen ei ole saatu tietoa säästö- ja sijoitusvakuutusten arvosta vuosina 2009 ja 2013. Vuoden 2013 aineistossa on kuitenkin tieto niitä omistavista kotitalouksista, joita oli 12 prosenttia kaikista talouksista.

Velat vähennetään varoista, joten velkaantuneisuus vaikuttaa keskeisesti nettovarallisuuden tasoon. Asuntovelkaa oli kolmanneksella kotitalouksista ja keskiarvo kotitaloutta kohden oli 30 200 euroa, mikä oli 12,6 prosenttia kokonaisvaroista. Velkoja ja velkaantuneisuutta käsitellään tarkemmin tämän julkaisun katsauksessa 4.

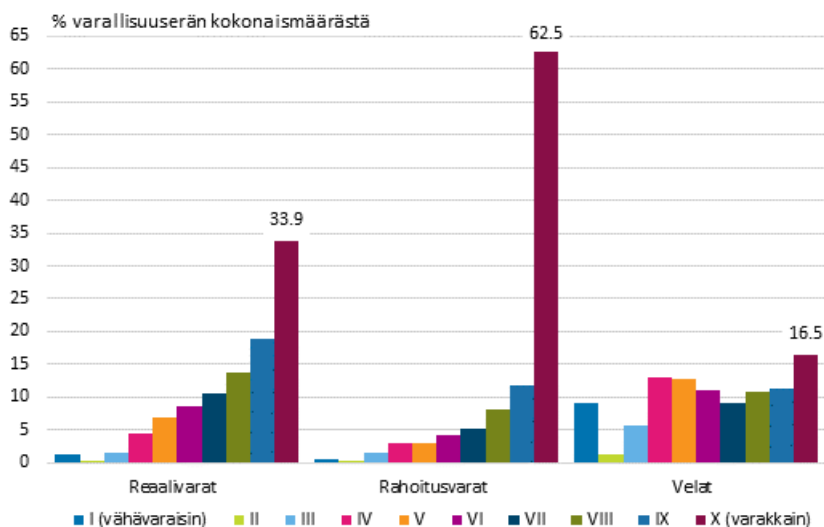
Rahoitusvarallisuus keskittyy varakkaimpaan kymmenesosaan kotitalouksista

Varallisuuden pääeristä rahoitusvarallisuus on hyvin keskittynyttä nettovaroiltaan varakkaimmalle kymmenesosalle kotitalouksista. Sen osuus kaikista rahoitusvaroista oli noin 63 prosenttia. Tätä selittää erityisesti muun rahoitusvarallisuuden kuin talletusten keskittyminen varakkaimmille. Rahoitusvarallisuuden alieristä pörssiosakkeista 82 prosenttia meni varakkaimpaan kymmenykseen, rahasto-osuuksista 61 prosenttia, talletuksista 38 prosenttia ja noteeraamattomista osakkeista 91 prosenttia.

Reaalivaroista varakkain kymmenes sai noin 34 prosenttia. Omaa asuntoa ja kulkuvälineitä käytetään myös kulutukseen ja ne jakautuvat tasaisimmin, sillä niistä noin neljännes meni varakkaimpaan kymmenesosaan. Vapaa-ajan asuntojen arvosta noin 45 prosenttia ja muista asunnoista 58 prosenttia kohdentui ylimpään kymmenykseen. Metsävaroista vastaava osuus oli 58 prosenttia ja pelloista 65 prosenttia.

Veloista vähävaraisimman kymmenyksen osuus on 9 prosenttia, sillä kotitaloudet on järjestetty nettovarojen (varat-velat) mukaiseen järjestykseen. Varakkaimman kymmenyksen osuus oli vajaa 17 prosenttia. Muutoin velat kohdentuvat verraten tasaisesti, selvimpänä poikkeuksena kuitenkin toiseksi vähävaraisin kymmenes. Velkojen jakautumista varallisuuskymmenyksittäin tarkastellaan lähemmin tämän julkaisun katsauksessa 5.

Kuvio 4. Reaali- ja rahoitusvarojen sekä velkojen arvon kohdentuminen nettovarallisuuden mukaisiin kymmenyksiin vuonna 2013

1) Tutkimuksen perusaineistossa on eroteltu muut osakkeet (listaamattoman osakeyhtiön verotuksen nettovarallisuus) sekä elinkeinotoiminnan ja yhtiöiden nettovarallisuus yritysvarallisuuteen ja passiivisiin sijoituksiin.

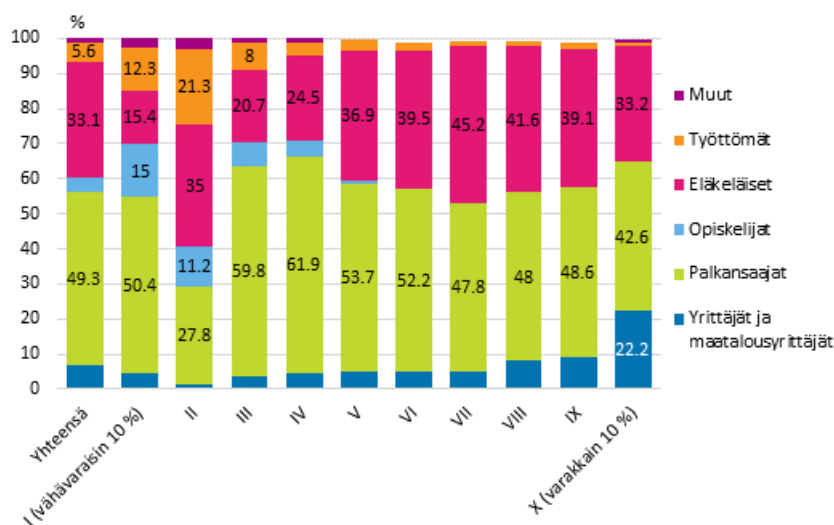
2) Tutkimuksen perusaineistoon on muodostettu myös laskennallinen työeläkevarallisuus, joka ei tässä julkaisussa sisälly varallisuuskäsitteeseen.

Varallisuuskymmenysten rakenne sosioekonomisen ryhmän ja kotitaloustyyppin mukaan

Nettovoaroiltaan varakkaimmasta kymmenyksestä noin 43 prosenttia oli palkansaajatalouksia ja noin kolmannes eläkeläistalouksia vuonna 2013. Viidennes oli yrittäjiä tai maatalousyrittäjiä. Kotitalouden sosioekonominen asema on sen viitehenkilön eli suurituloisimman henkilön sosioekonominen asema.

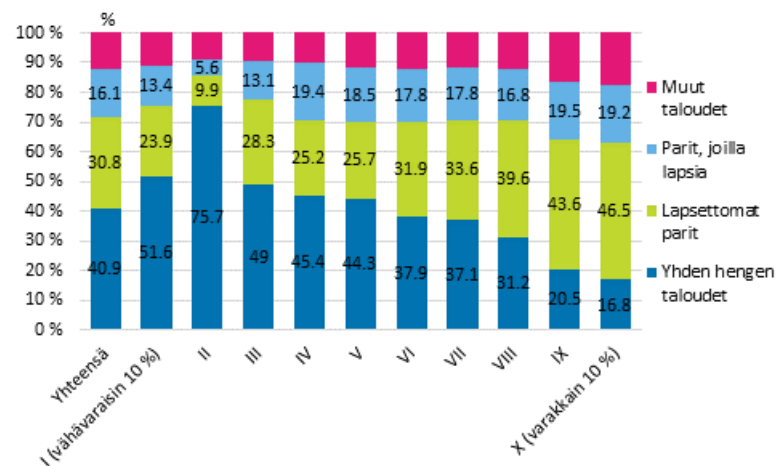
Vähävaraisimmasta kymmenyksestä puolet oli palkansaajatalouksia. Opiskelija- ja eläkeläistalouksia oli molempia noin 15 prosenttia ja työttömien talouksia 12 prosenttia. Työttömiä on väestöosuuteen nähden eniten toisessa varallisuuskymmenyksessä. Vähävaraisimpien kymmenysten väestörakennetta selittää pitkälti velkaantuneisuus (ks. tämän julkaisun katsaukset 4 ja 5).

Kuvio 5. Nettovarallisuuskymmenysten rakenne kotitalouden sosioekonomisen ryhmän mukaan vuonna 2013, % kymmenyksen kotitalouksista

Kotitaloustyyppin mukaan tarkasteltuna lapsettomat parit ovat suurin ryhmä varakkaimmassa kymmenyksessä, josta heitä on vajaa 47 prosenttia. Viidennes on pareja, joilla on lapsia. Vähävaraisimmasta kymmenyksestä puolet ja toiseksi vähävaraisimmasta kolme neljäsosaa on yhden hengen talouksia. Toiseksi vähävaraisin kymmenys poikkeaa myös kotitaloustyyppin mukaisessa tarkastelussa muista varallisuuskymmenyksistä.

Kuvio 6. Nettovarallisuuskymmenysten rakenne kotitalouden kotitaloustyyppin mukaan vuonna 2013, % kymmenyksen kotitalouksista

3. Varallisuus väestöryhmittäin

Varallisuus karttuu pitkällä aikavälillä säästämisen, arvonnousun, perintöjen ja muiden pääomansiirtojen seurauksena. Osaa varallisuudesta käytetään myös kulutukseen (asunnot, kulkuvälineet), joten myös kotitalouden rakenne ja tarpeet vaikuttavat varallisuuden tasoon. Ikä ja kotitalouden rakenne ovat siten keskeisiä varallisuuden jakautumisen taustatekijöitä. Asunnon omistavien osuus kasvaa iän mukana, kun taas asuntovelkaisuus vähenee, mikä kasvattaa nettovarallisuuden tasoa. Siten asunnon omistus ja asuntovelkaisuus määrittävät pitkälti nettovarallisuuden tasoa eri kotitaloustyypeissä. Seuraavassa tarkastellaan varallisuutta vuonna 2013 kotitaloustyyppin, viitehenkilön iän ja tulokymmenyksen mukaan. Viitehenkilö on pääsääntöisesti kotitalouden suurituloisin henkilö.

Lapsettomien parien mediaanivarallisuus 173 500 euroa

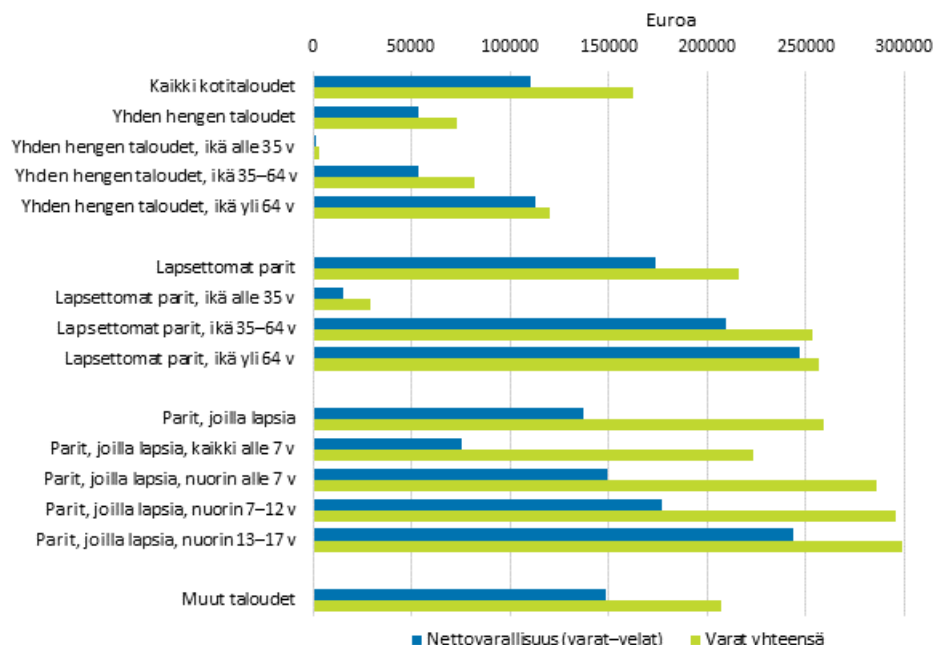
Yhden hengen talouksien mediaanivarallisuus oli 53 300 euroa vuonna 2013, mutta erot eri-ikäisten yksinasujien välillä ovat suuria. Pienin nettovarallisuus on nuorilla alle 35-vuotiailla yhden hengen talouksilla, joiden mediaanivarallisuus oli 1300 euroa. Tässä väestöryhmässä vain viidesosa on omistusasujia, rahoitusvarallisuutta on muita ikäryhmiä vähemmän, kun taas kulutus- ja muuta velkaa on muita ikäryhmiä yleisemmin. Kaikista yhden hengen talouksista asunnon omisti noin puolet. Iän myötä velkaantuneisuus vähenee, mikä näkyy netto- ja kokonaisvarojen mediaanin eron pienentymisenä. Yli 64-vuotiailla nettovarojen mediaani oli 119 700 euroa ja 35–64-vuotiailla 81 600 euroa.

Lapsettomilla pareilla nettovarallisuuden mediaani oli 173 500 euroa, mikä on yli kolminkertainen yhden hengen talouksiin verrattuna ja noin neljänneksen suurempi kuin pareilla, joilla on lapsia. Lapsettomien parien kotitalouksista yhdeksällä kymmenestä oli omistusasunto, kun viitehenkilön ikä oli yli 35 vuotta. Alle 35-vuotiailla lapsettomilla pareilla osuus oli vain 38 prosenttia. Nettovarallisuus oli suurimmillaan yli 65-vuotiailla lapsettomilla pareilla, noin 247 000 euroa. Lapsettomilla pareilla, joiden viitehenkilö oli alle 35-vuotias, nettovarallisuuden mediaani oli noin 15 000 euroa. Tässä ryhmässä velkaisten kotitalouksien osuus oli noin 80 prosenttia.

Kahden huoltajan lapsiperheillä¹⁾ nettovarojen mediaani (137 000 euroa) oli 2,6-kertainen yhden hengen talouksiin verrattuna, mutta noin viidenneksen alhaisempi kuin lapsettomilla pareilla. Kahden huoltajan lapsiperheet ovat tyypillisesti asuntovelkaisia, mutta velkarasitus pienenee lasten kasvaessa, mikä kasvattaa nettovarallisuutta. Asuntonsa omisti noin 85 prosenttia pareista, joilla oli lapsia. Pienten lasten kotitalouksissa on jonkin verran vähemmän omistusasujia, mikä näkyy myös bruttovarallisuuden pienempänä tasona.

1) Lapsiperheistä yhden huoltajan perheet ovat ryhmässä muut pienen otoskoon vuoksi.

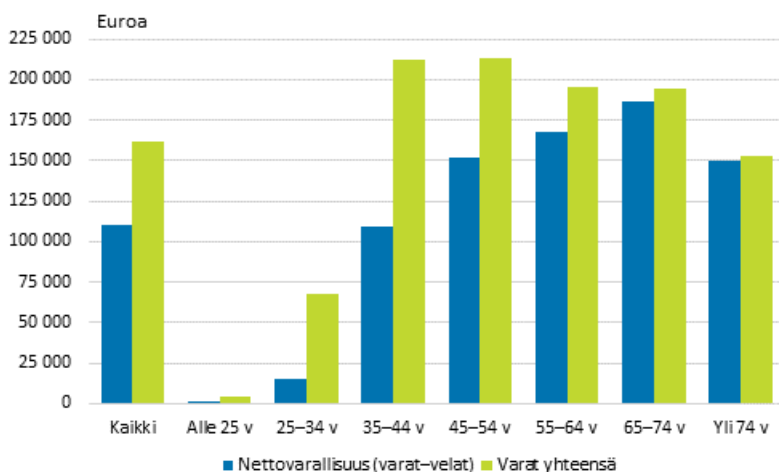
Kuvio 7. Keskimääräinen varallisuus (mediaani) kotitaloustyyppin mukaan vuonna 2013, nettovarallisuus (varat-velat) ja varat yhteensä

Nettovarallisuus suurimmillaan 65–74-vuotiailla

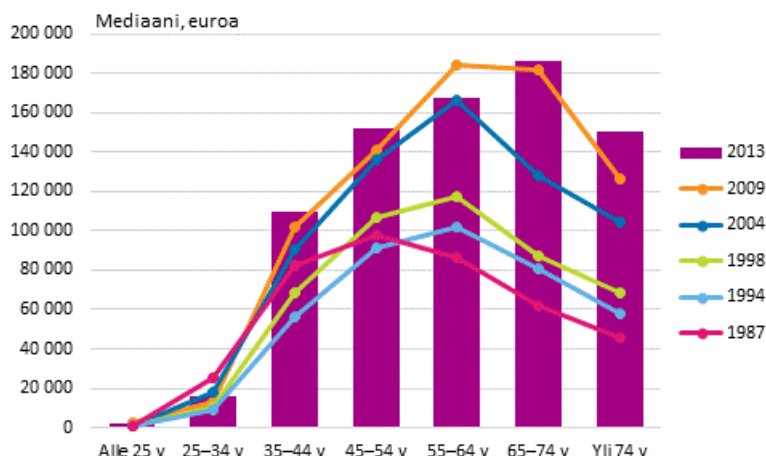
Keskimääräinen nettovarallisuus tyypillisesti kasvaa iän mukaan, mutta kääntyy vanhemmilla ikäluokilla laskuun. Vuoden 2013 aineistossa keskimääräinen nettovarallisuus oli suurimmillaan ikäryhmässä 65–74-vuotiaat. Bruttovarallisuus on sen sijaan suurimmillaan 35–54-vuotiailla.

Kuvio 8. Keskimääräinen varallisuus (mediaani) viitehenkilön iän mukaan vuonna 2013, nettovarallisuus (varat-velat) ja varat yhteensä

Aiemmillä tutkimuskerroilla nettovarallisuus on ollut suurimmillaan 55–64-vuotiailla, joskin vuonna 2009 ero 65–74-vuotiaiden ryhmään oli pieni. Osatekijöinä muutoksen taustalla ovat rakennemuutokset ja luonnollisesti myös se, että ikäryhmissä ovat eri vuosina eri syntymäkohortit. Kotitalouksien lukumäärä kasvoi 91 000 kotitaloudella vuodesta 2009 vuoteen 2013. Kasvu kohdentui pitkälti kahteen vanhimpaan ikäluokkaan. Omistusasujien osuus vuodesta 2009 vuoteen 2013 aleni erityisesti nuoremmissä, mutta myös 55–64-vuotiaiden ikäryhmässä.

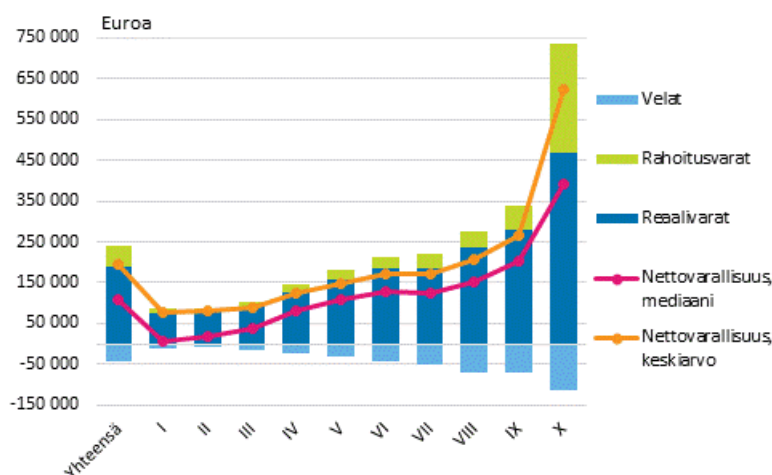
Kuvio 9. Keskimääräinen nettovarallisuus (mediaani) viitehenkilön iän mukaan 1987–2013 (euroa, vuoden 2013 hinnoin)

Varallisuus tulokymmenyksittäin

Suurituloisin kymmenesosa väestöstä on selvästi muuta väestöä varakkaampaa²⁾. Erityisesti rahoitusvarallisuus on keskittynyt suurituloisimmille. Rahoitusvarallisuuden osuus bruttovarallisuudesta oli noin 36 prosenttia suurituloisimmassa kymmenyksessä, kun se muissa tulokymmenyksissä vaihteli 12,3–17,5 prosentin välillä. Suurituloisimman kymmenesosan nettovarallisuuden mediaani oli noin 393 000 euroa. Tämä oli kaksinkertainen seuraavaksi suurituloisimpaan kymmenykseen verrattuna ja 3,6-kertainen mediaanivarallisuuteen nähden.

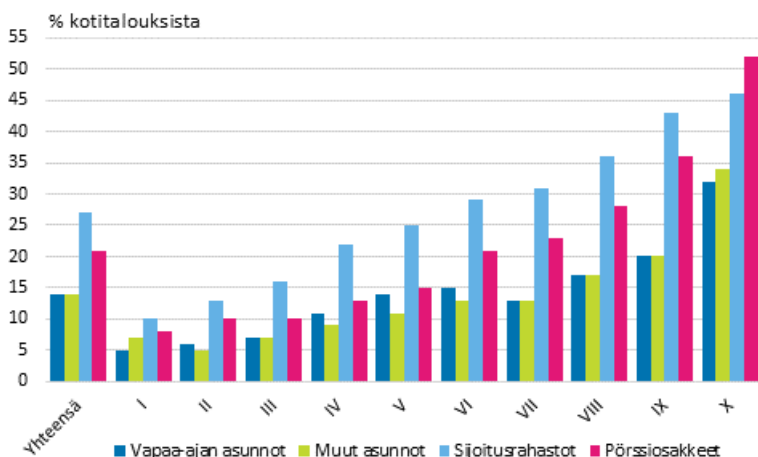
Kuvio 10. Nettovarallisuuden keskiarvo ja mediaani sekä varallisuuden rakenne tulokymmenyksittäin vuonna 2013

Varallisuuden rakenne monipuolistuu tulojen kasvaessa. Tämä käy ilmi seuraavasta kuviosta, jossa on esitetty eräitä varallisuuslajeja omistavien kotitalouksien osuudet tulokymmenyksittäin. Pörssiosakkeita omisti 21 prosenttia kaikista kotitalouksista. Osuus oli 8 prosenttia pienituloisimmassa kymmenyksessä ja 52 prosenttia suurituloisimmassa kymmenyksessä. Sijoitusrahastojen omistajuus oli jonkin verran tasaisemmin jakautunut, samoin kuin sijoitus-, kakkos- ja vapaa-ajan asuntojen.

2) Tässä julkaisussa tulokymmenykset on muodostettu kotitalouksien kesken kulutusyksikköä (muunnettu OECD) kohti lasketun käytettävissä olevan rahatulon (ml. myyntivoitot) mukaan.

Kuvio 11. Eräitä varallisuuslajeja omistavien kotitalouksien osuudet tulokymmenyksittäin vuonna 2013.

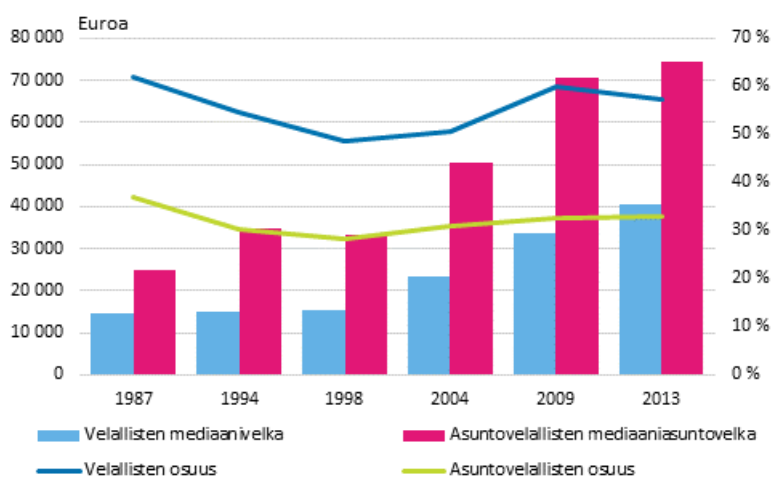
Työmarkkina-asema määrittää pitkälti kotitalouden tulotaso, kun varallisuudessa elinkaaritekijöiden vaikutus on suurempi. Vuonna 2013 varakkaimmasta kymmenyksestä 44 prosenttia kuului myös suurituloisimpaan kymmenykseen ja vain 2,7 prosenttia pienituloisimpaan kymmenykseen. Pienituloisimpaan kymmenykseen kuuluneista puolesta noin viidennes oli myös vähävaraisimmassa kymmenyksessä ja lähes puolet (47,8 %) kahdessa vähävaraisimmassa kymmenyksessä.

4. Velkojen suhteessa varallisuuteen ei suuria muutoksia

Sekä velallisten että asuntovelallisten kotitalouksien osuus koko kotitalousväestöstä on kasvanut parilla prosenttiyksiköllä viimeisen 20 vuoden aikana, mutta toisaalta osuudet ovat hieman matalampia kuin 1980-luvun lopussa (kuvio 12). Keskimääräiset velkasummat taas ovat kasvaneet nopeasti. Velallisten kotitalouksien velkasumman mediaani oli vuonna 2013 lähes kolminkertainen vuoteen 1987 verrattuna. Keskimääräinen asuntovelka on vastaavana ajanjaksona kasvanut tätäkin nopeammin. Asuntovelkojen kasvu oli nopeimmillaan 2000-luvun ensimmäisellä vuosikymmenellä.

Kotitalouksien velat koostuvat asuntovelasta, opintovelasta, elinkeinotoiminnan velasta sekä muista veloista, joihin kuuluvat mm. luottokorttivelka, osamaksuvelka ja kulutusluotot. Asuntovelat ovat selvästi suurin velkaerä. Lähes 70 prosenttia kotitalouksien veloista oli asuntovelkaa vuonna 2013.

Kuvio 12. Velallisten ja asuntovelallisten kotitalouksien osuus kotitalouksista sekä velan ja asuntovelan mediaani vuosina 1987–2013, vuoden 2013 hinnoin

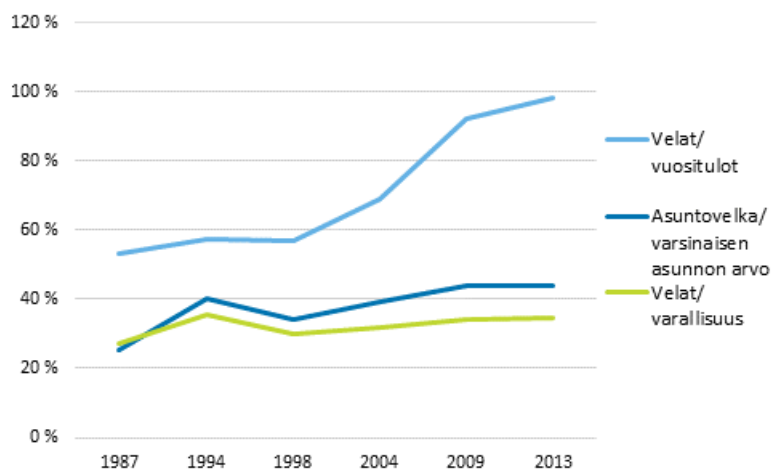

Keskimääräisten velkasummien kasvu ei kuitenkaan ole ollut merkittävän suurta, kun sitä verrataan kotitalouksien varallisuuskehitykseen. Vuonna 2013 kotitalouksien velkojen määrä oli 19 prosenttia suhteutettuna bruttovarallisuuteen. Vuodesta 2009 suhdeluku on kasvanut yhdellä prosenttiyksiköllä ja 1990-luvun loppuun verrattuna seitsemällä prosenttiyksiköllä. Kun tässä kohtaa huomioidaan se, että velallisten määrä on samanaikaisesti kasvanut, on velallisten kotitalouksien velkojen suhde varallisuuteen kasvanut hyvin maltillisesti.

Keskivertovelallisen velkojen suhde varallisuuteen oli vuonna 2013 samalla tasolla kuin 20 vuotta sitten ja hieman korkeampi kuin vuonna 1998 (kuvio 13). Asuntovelan suhde varsinaisen asunnon arvoon kasvoi jonkin verran vuosituhannen vaihteen jälkeen. Tunnusluvun mediaani¹⁾ oli 44 prosenttia vuonna 2013. Sen sijaan ns. velkaantumisaste, eli kotitalouden velkojen suhde käytettävissä oleviin tuloihin on kasvanut 2000-luvulla merkittävästi. Lähes puolella velallisista kotitalouksista velkojen määrä oli suurempi kuin kotitalouden vuositulot. Velkaa otetaan siis nykyisin huomattavasti aiempaa enemmän kotitalouden tulotasoon nähden, mutta toisaalta velan takeena olevaa varallisuutta on suunnilleen yhtä paljon kuin aiemminkin.

1) Mediaanilla tarkoitetaan tässä lukua, joka saadaan kun lasketaan asuntovelan suhde varsinaisen asunnon arvoon kaikille asuntovelallisille, ja otetaan keskimäinen arvo, eli arvo jota suurempia ja jota pienempiä arvoja on aineistossa 50 prosenttia.

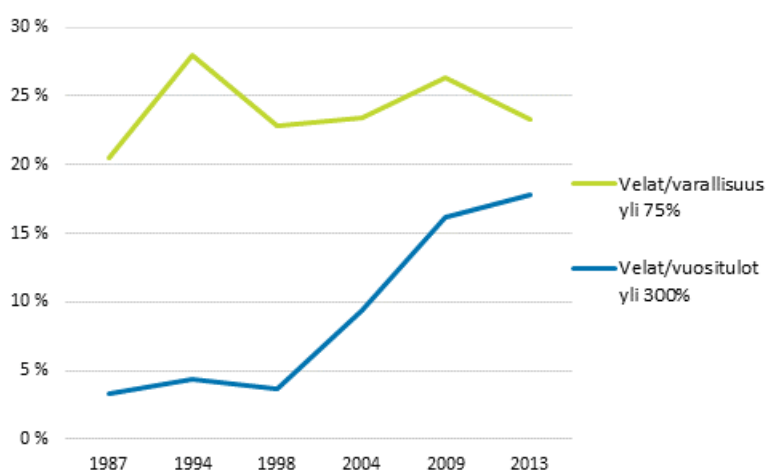
Kuvio 13. Velallisten kotitalouksien velka suhteessa varallisuuteen ja vuosituloihin sekä asuntovelallisten asuntovelka suhteessa varsinaisen asunnon arvoon vuosina 1987–2013, mediaani

Velkaantumista voidaan mitata tunnusluvulla, jotka kuvaavat niiden kotitalouksien osuutta velkaantuneista kotitalouksista, joiden velkojen suhde varallisuuteen tai vuosituloihin ylittää tietyt raja-arvot. Yleisesti käytetty raja-arvo velkaantumisasteesta on 300 prosenttia, eli suuret velat määritellään niille kotitalouksille, joiden velat ylittävät vuositulot yli kolminkertaisesti. Tällaisia kotitalouksia oli vielä 1990-luvun lopussa vain muutama prosentti velkaantuneista. Vuonna 2013 useammalla kuin joka kuudennella velkaantuneista kotitalouksista velan määrä oli yli kolme kertaa vuosituloja suurempi (kuvio 14).

Sen sijaan jos suuria velkoja mitataan velkojen suhteella kokonaisvarallisuuteen ja asetetaan suurien velkojen raja-arvoksi 75 prosenttia, ei suurien velkojen osuus ole juurikaan lisääntynyt verrattuna 1990-luvun lopun tilanteeseen. Itse asiassa tällä tavalla mitattuna suurien velkojen osuus on jopa hieman pienentynyt viime vuosina. Vuonna 2013 noin joka neljännellä velallisella kotitaloudella velan määrä ylitti 75 prosenttia kotitalouden bruttovarallisuudesta.

Kuvio 14. Kotitaloudet, joilla suuret velat suhteessa tuloihin tai varoihin vuosina 1987–2013, % velallisista kotitalouksista

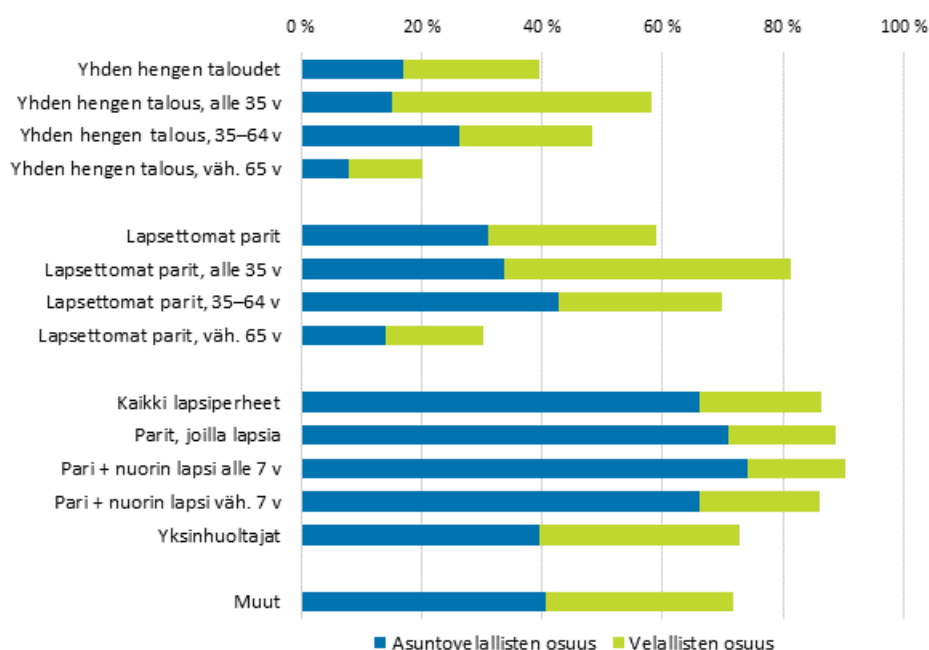
Lapsiperheillä suuret velat suhteessa tuloihin

Kotitalouden elinvaiheen mukaan tarkasteltuna lapsiperheet ovat muita kotitaloustyyppiejä velkaantuneempia (kuvio 15). Kaikista lapsiperheistä 86 prosentilla oli velkaa vuonna 2013 ja kahdella kolmasosalla asuntovelkaa. Lapsiperheet olivat ainoa ryhmä, joista yli puolella oli asuntovelkaa, minkä vuoksi mediaanivelka oli tässä ryhmässä myös selvästi muita ryhmiä suurempi. Sekä yhden hengen talouksilla

että lapsettomilla pareilla velallisten osuus pienenee iän myötä, tosin alle 35-vuotiaiden ryhmässä asuntovelallisia oli hieman vähemmän kuin 35–64-vuotiaiden ryhmässä. Ikääntyneistä, yli 65-vuotiaista koostuvista yhden ja kahden hengen kotitalouksista suhteellisen harvalla oli velkaa.

Velkaantuneiden lapsiperheiden osuus on viime vuosina hieman kasvanut, kun taas entistä harvemmalla yhden hengen taloudella on velkaa. Lapsettomien parioiden kohdalla velkaantuneiden osuus on pysynyt ennallaan vuosien 2009 ja 2013 välillä.

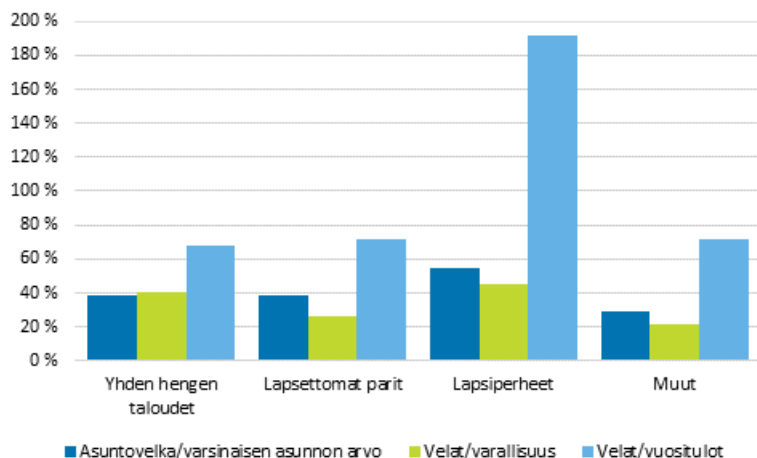
Kuvio 15. Velallisten ja asuntovelkaisten kotitalouksien osuus kaikista kotitalouksista kotitaloustyyppin mukaan vuonna 2013

Lapsiperheiden velat suhteessa varallisuuteen olivat vuonna 2013 myös suurempia kuin muiden kotitaloustyyppien (kuviot 16). Keskimääräisellä asuntovelallisella lapsiperheellä asuntovelkaa oli yli puolet varsinaisen asunnon arvosta ja velkaa lähes puolet kokonaisvarallisuudesta. Joka toisella velallisella lapsettomalla parilla velan suhde varallisuuteen oli alle 26 prosenttia.

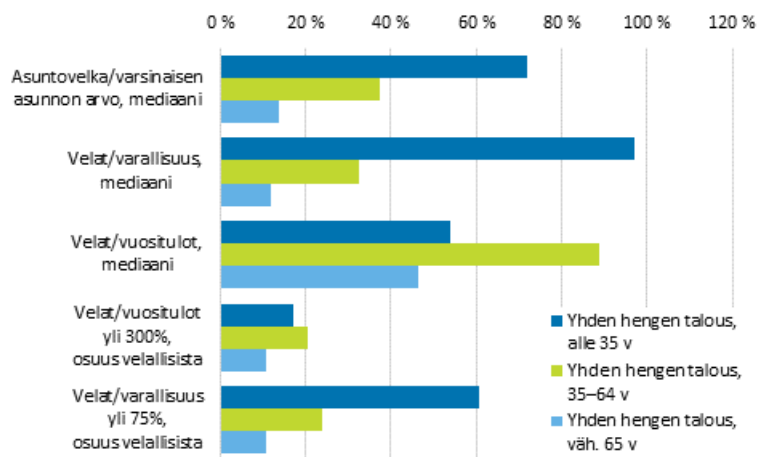
Erityisen suuri ero lapsiperheiden ja muiden kotitalouksien välillä oli velkaantumisasteissa. Lähes joka toisella velallisella lapsiperheellä velan määrä oli yli kaksinkertainen vuosituloihin suhteutettuna. Yhden hengen talouksilla ja lapsettomilla pareilla ikäryhmittäiset erot velkaantuneisuudessa olivat kuitenkin varsin suuret.

Kuvio 16. Velallisten kotitalouksien velka suhteessa varallisuuteen ja vuosituloihin sekä asuntovelallisten asuntovelka suhteessa asunnon arvoon kotitaloustyypin mukaan vuonna 2013

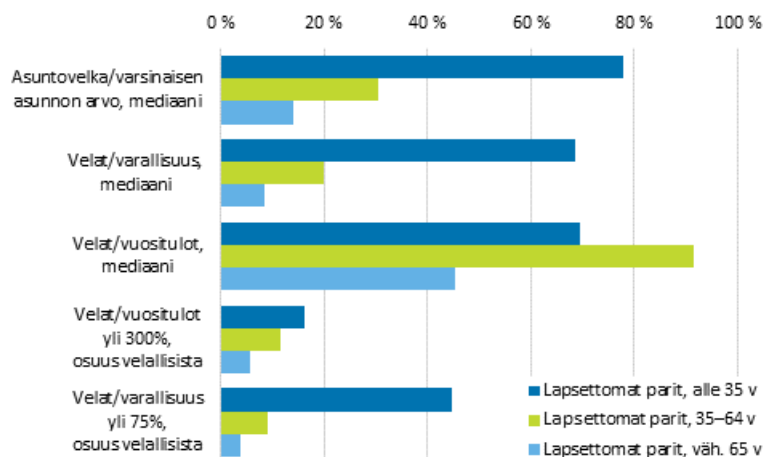
Nuorilla, alle 35-vuotiailla yhden hengen talouksissa asuvilla oli vuonna 2013 suhteellisen vähän velkaa, mutta myös vähän varallisuutta. Velkaantumisaste oli selvästi pienempi kuin keski-ikäisillä yksin asuvilla, mutta velan suhde kokonaisvarallisuuteen suurempi kuin millään muulla kotitaloustyypillä. Peräti kuudella kymmenestä velallisesta nuoresta yhden hengen taloudesta velan määrä ylitti 75 prosenttia varallisuudesta. Vain joka viidennellä yli 65-vuotiaalla yksin asuvalla oli velkaa, ja heistä vain joka kymmenes oli ylivelkaantunut riippumatta siitä käytetäänkö ylivelkaantumisen mittarina velan suhdetta vuosituloihin vai varallisuuteen.

Kuvio 17. Yhden hengen kotitalouksien velkaantuneisuutta kuvaavia tunnuslukuja ikäryhmittäin vuonna 2013

Lapsettomien parien velkaantuneisuuden ikäprofiili on hyvin samankaltainen kuin yhden hengen talouksien (kuvio 18). Nuorilla oli eniten velkaa suhteessa varallisuuteen, mutta keski-ikäisillä eniten velkaa suhteessa vuosituloihin. Lapsettomista pareista ylivelkaantuneisuus oli suurinta alle 35-vuotiaiden ryhmässä, jossa lähes joka toisella velallisella kotitaloudella velan suhde varallisuuteen ylitti 75 prosenttia. Vaikka lähes joka toisella 35–64-vuotiaalla velkaantuneella lapsettomalla parilla velan määrä ylitti vuositulot, vain 12 prosentilla tämän ryhmän velallisista kotitalouksista velat ylittivät vuositulot vähintään kolminkertaisesti vuonna 2013.

Kuvio 18. Lapsettomien parien velkaantuneisuutta kuvaavia tunnuslukuja ikäryhmittäin vuonna 2013

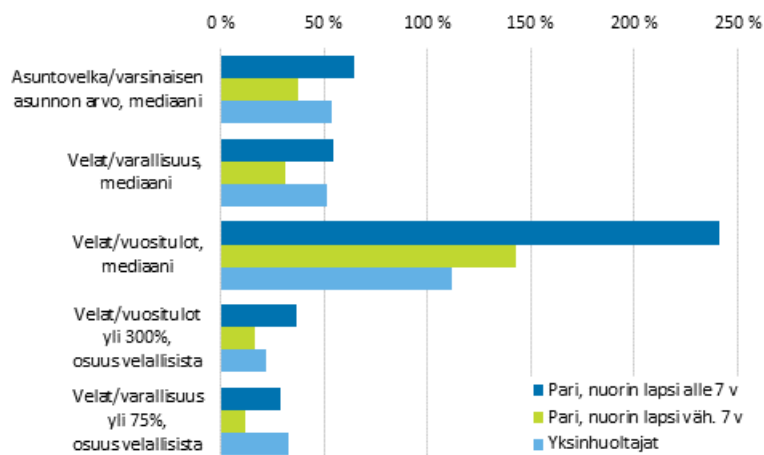

Perheet, joissa on nuoria alle seitsemänvuotiaita lapsia, olivat lähes kaikilla mittareilla velkaantunein ryhmä kotitalouden elinvaiheen mukaan mitattuna (kuvio 19). Tästä ryhmästä 90 prosentilla oli velkaa vuonna 2013. Tämän ryhmän velallisista kotitalouksista yli kolmella neljästä velan määrä ylitti vuositulot ja 36 prosentilla velkaantumisaste ylitti suurten velkojen rajana pidettävän 300 prosenttia. Lähes joka toisella asuntovelkaisista lapsiperheistä, jolla on alle kouluikäisiä lapsia, asuntovelan määrä oli yli kaksi kolmasosaa asunnon arvosta.

Perheillä, joiden kaikki lapset olivat vähintään seitsemänvuotiaita, velkojen suhde varallisuuteen oli samaa luokkaa kuin keski-ikäisillä yhden hengen talouksilla, mutta velkojen suhde vuosituloihin selvästi suurempi. Lapsiperheiden suuret velkaantumisasteet verrattuna muihin kotitaloustyyppeihin selittyvät pääasiassa sillä, että lapsiperheillä oli muita ryhmiä useammin ja muita ryhmiä enemmän asuntovelkaa. Näin ollen lapsiperheillä oli myös muita kotitaloustyyppejä enemmän reaaliarallisuutta, ja velan suhde kokonaisvarallisuuteen vain hieman suurempi kuin lapsettomilla kotitalouksilla.

Yli kolminkertaisesti vuosituloihinsa verrattuna velkaantuneiden osuus velallisista oli lapsiperheillä vielä 1990-luvun lopussa hyvin pieni, kolme prosenttia. Osuus oli samalla tasolla kuin lapsettomilla pareilla ja pienempi kuin yksin asuvilla, joista kuudella prosentilla velallisista velan määrä oli yli kolme kertaa suurempi kuin vuositulot. Tämän jälkeen sekä erittäin velkaantuneiden osuudet, että ryhmien väliset erot ovat muuttuneet nopeasti. Velkaantuneista lapsiperheistä 28 prosentilla velan määrä oli vähintään kolminkertainen vuosituloihin verrattuna vuonna 2013. Lapsettomien parien vastaava osuus oli 12 prosenttia ja yhden hengen talouksien 18 prosenttia.

Kuvio 19. Erilaisten lapsiperheiden velkaantuneisuutta kuvaavia tunnuslukuja ikäryhmittäin vuonna 2013

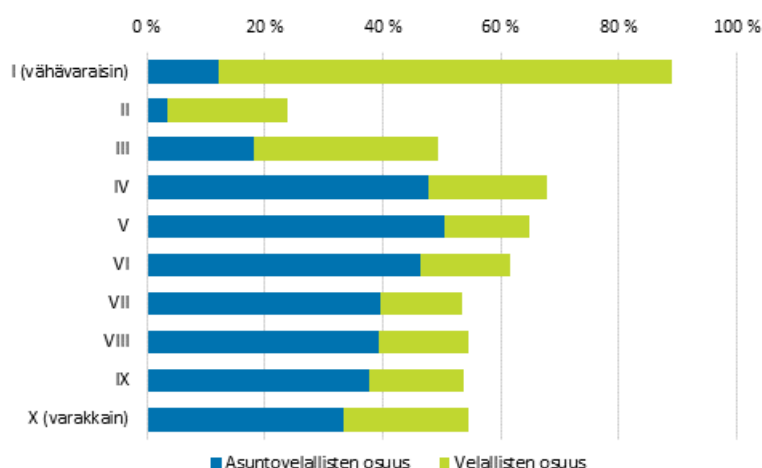

5. Lähes kaikki vähävaraisimmat kotitaloudet velkaantuneita

Nettovarallisuudeltaan vähävaraisimpaan kymmenykseen kuuluvista kotitalouksista 89 prosentilla oli velkaa vuonna 2013. Tämä olikin selvästi velkaantunein varallisuuskymmenys (kuvio 20). Toiseksi vähävaraisimpaan kymmenykseen kuuluvista taas vain joka neljäs oli velkaantunut, mikä oli selkeästi pienin osuus kaikista varallisuuskymmenyksistä. Vähävaraisimman kymmenyksen kotitalouksilla oli hieman enemmän bruttomääräistä varallisuutta kuin toiseksi vähävaraisimman kymmenyksen kotitalouksilla, mutta selvästi enemmän velkaa. Kaikista vähävaraisimman väestönosan nettovarallisuutta siis painoi alas velkaantuminen, kun taas toiseen nettovarallisuuskymmenykseen kuuluvilla kotitalouksilla oli vähän velkaa ja vähän varallisuutta. Varallisuuskajaan yläpuoliskolla olevista kotitalouksista noin 40 prosentilla oli asuntovelkaa ja 50–60 prosentilla velkaa.

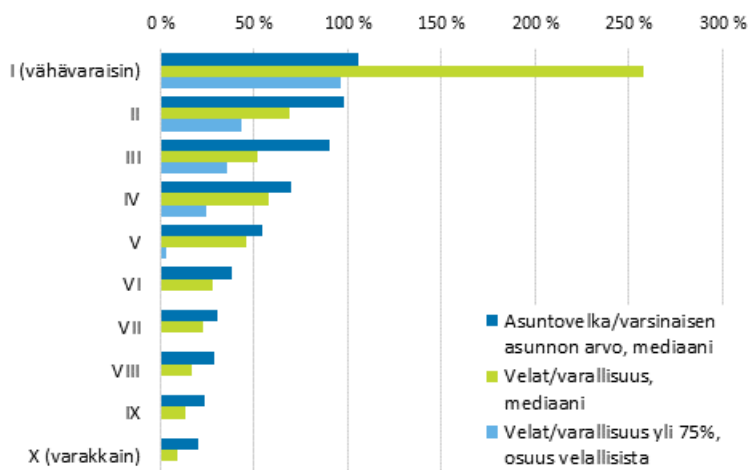
Kotitalouksien velkasummasta suurin osuus, vajaat 17 prosenttia, kohdistui varakkaimpaan nettovarallisuuskymmenykseen. Vähävaraisimman kymmenyksen osuus kaikista veloista oli yhdeksän prosenttia, mutta toiseksi vähävaraisimman vain reilu prosentti ja kolmanneksi vähävaraisimman vajaat kuusi prosenttia. Muiden varallisuuskymmenysten osuus veloista vaihteli yhdeksästä kolmeentoista prosenttiin.

Kuvio 20. Velallisten ja asuntovelallisten kotitalouksien osuus kaikista kotitalouksista nettovarallisuuskymmenyksittäin vuonna 2013

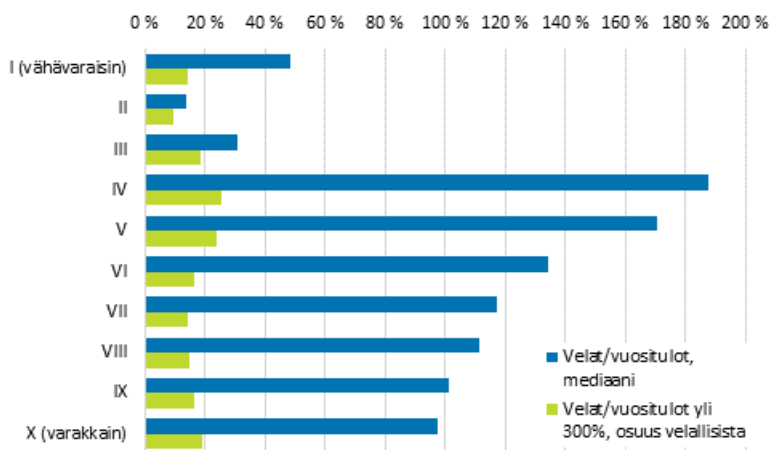
Nettovarallisuudella mitattuna vähävaraisimman kymmenyksen velallisista joka toisella velan määrä ylitti kaksi ja puoli kertaa varallisuuden määrän (kuvio 21). Lisäksi yli puolella asuntovelkojen määrä ylitti asunnon nykyarvon. Velan ja varallisuuden suhde putoaa nettovarallisuuskymmenyksen myötä varsin nopeasti. Lähes kaikilla vähävaraisimman kymmenyksen velallisista kotitalouksista velan suhde varallisuuteen oli yli 75 prosenttia. Varallisuuskajaan ylemmällä puoliskolla taas suuria velkoja ei ollut käytännössä lainkaan, kun ylivelkaantuneisuutta mitataan velkojen suhteella varallisuuteen.

Kuvio 21. Velan ja varallisuuden suhde nettovarallisuuskymmenyksittäin vuonna 2013

Hieman nettovarallisuuskymmenyksittäin puolivälin alapuolella olevat kotitaloudet olivat vuosituloihin suhteutettuna kaikista velkaantuneimpia vuonna 2013 (kuvio 22). Vaikka kolmessa alimmassa varallisuuskymmenyksessä velkojen suhde varallisuuteen oli suuri, oli velkojen suhde vuosituloihin selvästi pienempi kuin ylempänä varallisuuskymmenyksessä olevilla kotitalouksilla. Vuosituloihin suhteutettuna erittäin velkaantuneiden kotitalouksien osuus oli yllättävän samankaltainen nettovarallisuuskymmenyksittäin eri osissa. Suurin erittäin velkaantuneiden osuus oli neljännessä ja viidennessä nettovarallisuuskymmenyksessä.

Kuvio 22. Velan ja vuositulon suhde nettovarallisuuskymmenyksittäin vuonna 2013

Yhden aikuisen talouksilla eniten ongelmia luotonsaannissa

Kansainvälisissä varallisuustiedonkeruissa, kuten Euroalueen (Household Finance and Consumption Survey) ja Yhdysvaltain (Survey on Consumer Finances) varallisuustutkimuksissa kerätään tietoa kotitalouksien luotonhakemisesta ja luotonsaannista. Suomen vuoden 2013 tutkimuksessa samat tiedot kerättiin vertailukelpoisilla kysymyksillä, joiden perusteella tunnistettiin ne kotitaloudet, joilla on ollut vaikeuksia luotonsaannissa. Luottorajoitteiseksi kotitaloudeksi määritellään kerättyjen tietojen perusteella kotitalous, joka a) on hakenut lainaa haastatteluaikoinaan edeltäneen kolmen vuoden aikana, eikä saanut hakemaansa lainaa heti eikä myöhemmin, b) on hakenut lainaa, mutta saanut sitä hakemaansa määrää vähemmän tai joka c) ei ole hakenut lainaa, koska ei arvellut saavansa sitä.

Tämän määritelmän mukaan kuusi prosenttia kotitalouksista oli luottorajoitteisia vuonna 2013. Kotitalouden elinvaiheen mukaan tarkasteltuna luottorajoitteisia kotitalouksia oli eniten yksinhuoltajien sekä alle

65-vuotiaiden yksin asuvien ryhmissä (liitetaulukko 9). Vähiten luottorajoitteisia oli ikääntyneiden ryhmissä sekä 35–64-vuotiaiden lapsettomien parien ryhmässä.

Luottorajoitteisten kotitalouksien osuudella on selkeä yhteys kotitalouden nettovarallisuuden kanssa (liitetaulukko 10). Vähävaraisimpaan varallisuuskymmenykseen kuuluvista kotitalouksista 19 prosenttia on luottorajoitteisia, ja toiseksi vähävaraisimpaan varallisuuskymmenykseen kuuluvista 16 prosenttia. Keskivertokotitaloutta varakkaammista kotitalouksista hyvin harva oli luottorajoitteinen.

Lähes 30 prosenttia suomalaisista kotitalouksista kertoi hakeneensa lainaa vuosien 2011 ja 2013 välisenä aikana¹⁾ Noin yhdeksän prosenttia lainaa hakeneista ei joko saanut ollenkaan lainaa, tai heille myönnettiin haettua määrää vähemmän lainaa. Lisäksi viisi prosenttia kotitalouksista ei hakenut lainaa, koska ei arvellut saavansa sitä.

Kotitalouden elinvaiheen mukaan tarkasteltuna eniten lainaa ovat hakeneet lapsiperheet. Kahden huoltajan lapsiperheistä lähes joka toinen on hakenut lainaa haastattelujankohdalla edeltäneen kolmen vuoden aikana. Alle 35-vuotiaista lapsettomista pareista myös noin puolet ovat hakeneet lainaa, mutta vanhempien lapsettomien parien kohdalla lainan hakeminen oli selvästi harvinaisempaa. Yhden hengen talouksista vain joka viides on hakenut lainaa, ja yli 65-vuotiaista yhden hengen talouksista vain kuusi prosenttia.

Toisaalta lainaa hakeneista kotitalouksista yhden hengen taloudet ilmoittivat muita useammin ongelmia lainan saannissa. Yhden hengen talouksien lisäksi nuorimmista lapsettomista pareista ja yksinhuoltajista yli kymmenen prosenttia lainanhakijoista ei saanut lainkaan tai haluamaansa määrää lainaa.

Nettovarallisuuden mukaan jaoteltuna lainaa hakivat useimmin kaikista vähävaraisimmat sekä hieman varallisuusjakauman keskivaiheen alapuolella olevat kotitaloudet. Varallisuusjakauman ylemmällä puoliskolla lainaa hakeneiden osuus oli hyvin samankaltainen kaikissa varallisuuskymmenyksissä, noin joka neljäs keskivertokotitaloutta varakkaampi talous haki lainaa vuosina 2011–2013. Kuten odottaa saattaa, lainansaantiongelmia oli eniten alimmissa varallisuuskymmenyksissä ja vähiten ylimmissä.

1) Haastatteluissa kysyttiin kotitalouksilta ”Onko kukaan kotitaloutenne jäsenistä hakenut viimeksi kuluneiden kolmen vuoden aikana lainaa tai muuta luottoa?”. Haastattelut tehtiin vuoden 2014 tammi- ja toukokuun välisenä aikana.

Liitetaulukot

Liitetaulukko 1. Nettovarallisuuden fraktiilit vuonna 2013

Kotitalouden viitehenkilön ikä	Kotitalouksien lukumäärä (1000 kotitaloutta)	P10	P25 (alakvartiili)	P50 (mediaani)	P75 (yläkvartiili)	P90	P95	P99	Keskiarvo
Kaikki kotitaloudet	2 622,5	50	10 000	110 000	252 116	458 673	655 092	1 350 122	195 332
Alle 25 v.	163,7	-5 338	-547	1 791	12 000	40 246	117 938	386 698	19 684
25-34	409,1	-11 165	0	15 759	75 976	177 600	277 457	1 092 402	70 691
35-44	389,4	80	17 944	109 315	238 516	422 910	592 303	1 301 458	192 767
45-54	466,3	760	34 196	152 292	305 707	535 405	766 782	1 403 161	231 805
55-64	483,9	1 000	52 976	167 693	335 601	572 704	813 221	1 733 005	264 078
65-74	374,2	3 250	79 011	186 663	334 460	568 994	773 406	1 725 706	276 495
75-	335,9	2 008	62 812	150 312	251 163	391 425	603 473	1 109 891	195 622

1) Fraktiili on euromäärä, joka rajaa tietyn osuuden kotitalouksista rajan alapuolelle. Esimerkiksi P25 on raja, jonka alapuolella on 25 % kotitalouksista. Vastaavasti P90 on raja, jonka yläpuolella on 10 % kotitalouksista.

2) Nettovarallisuus = varat - velat

Liitetaulukko 2. Kokonaisvarojen fraktiilit vuonna 2013

Kotitalouden viitehenkilön ikä	Kotitalouksien lukumäärä (1000 kotitaloutta)	P10	P25 (alakvartiili)	P50 (mediaani)	P75 (yläkvartiili)	P90	P95	P99	Keskiarvo
Kaikki kotitaloudet	2 622,5	1 500	21 909	162 269	306 552	528 369	741 229	1 456 225	238 790
Alle 25 v.	163,7	200	807	4 095	22 000	92 653	184 336	388 636	32 490
25-34	409,1	900	5 458	67 857	197 914	314 695	437 728	1 129 587	139 146
35-44	389,4	2 703	62 204	212 555	363 258	577 530	743 225	1 490 365	284 496
45-54	466,3	3 067	73 191	213 707	374 384	626 864	900 158	1 477 618	289 458
55-64	483,9	2 481	74 733	195 419	375 239	629 496	877 501	1 880 679	295 219
65-74	374,2	4 561	84 866	194 231	344 458	580 208	808 681	1 751 340	290 532
75-	335,9	2 500	66 152	152 405	253 594	398 378	604 558	1 150 376	198 436

1) Fraktiili on euromäärä, joka rajaa tietyn osuuden kotitalouksista rajan alapuolelle. Esimerkiksi P25 on raja, jonka alapuolella on 25 % kotitalouksista. Vastaavasti P90 on raja, jonka yläpuolella on 10 % kotitalouksista.

2) Kokonaisvarat = reaali- ja rahoitusvarat ennen velkojen vähentämistä

Liitetaulukko 3. Rahoitusvarallisuuden fraktiilit vuonna 2013

Kotitalouden viitehenkilön ikä	Kotitalouksien lukumäärä (1000 kotitaloutta)	P10	P25 (alakvartiili)	P50 (mediaani)	P75 (yläkvartiili)	P90	P95	P99	Keskiarvo
Kaikki kotitaloudet	2 622,5	350	2 000	9 098	32 099	94 698	170 935	625 334	50 373
Alle 25 v.	163,7	60	500	1 570	7 189	18 000	30 000	85 232	8 316
25-34	409,1	300	1 100	5 000	16 039	40 610	71 190	236 922	22 658
35-44	389,4	350	2 006	10 000	29 052	73 682	133 938	585 480	51 514
45-54	466,3	500	2 685	11 000	36 186	106 920	180 338	800 790	52 973
55-64	483,9	306	2 500	13 850	57 500	145 978	252 222	851 823	72 253
65-74	374,2	500	2 988	13 897	50 000	133 334	219 003	877 849	73 308
75-	335,9	700	2 512	10 000	32 000	92 190	166 944	461 209	42 624

1) Fraktiili on euromäärä, joka rajaa tietyn osuuden kotitalouksista rajan alapuolelle. Esimerkiksi P25 on raja, jonka alapuolella on 25 % kotitalouksista. Vastaavasti P90 on raja, jonka yläpuolella on 10 % kotitalouksista.

Liitetaulukko 4. Varallisuus nettovarallisuuskymmenyksen mukaan vuonna 2013

Nettovarallisuuskymmenys	Mediaani	Keskiarvo	Yläraja	Osuus nettovaroista, %	Keskiarvo		
	Nettovarar	Nettovarar	Nettovarar	Nettovarar	Reaalivarar	Rahoitusvarar	Velar
Kaikki kotitaloudet	110 000	195 332		100,0	188 417	50 373	43 458
1	-4 504	-13 503	50	-0,7	21 785	3 081	38 368
2	1 000	1 341	3 500	0,1	5 393	1 334	5 385
3	10 000	11 039	23 000	0,6	28 175	7 569	24 705
4	43 464	44 030	66 117	2,3	85 004	15 134	56 109
5	88 101	87 913	110 000	4,5	127 335	15 277	54 699
6	133 609	134 156	158 843	6,9	162 560	20 022	48 426
7	186 465	186 703	214 978	9,6	200 976	25 677	39 950
8	252 215	253 440	297 030	13,0	257 740	41 300	45 601
9	357 475	365 091	458 673	18,7	354 616	59 530	49 055
10	655 092	883 666		45,2	640 600	314 870	71 804

1) Pyöristysten vuoksi prosenttiosuudet eivät aina summaudu tasan sataan.

Liitetaulukko 5. Velallisten kotitalouksien velka suhteessa varallisuuteen ja vuosituloihin sekä asuntovelallisten asuntovelka suhteessa varsinaisen asunnon arvoon kotitalouden elinvaiheen mukaan vuonna 2013, mediaani.

	Asuntovelka/varsinaisen asunnon arvo	Velat/varallisuus	Velat/vuositulot
Kotitalouden elinvaihe			
1 Yhden hengen taloudet	38%	40%	67%
1.1 Yhden hengen talous, alle 35 vuotta	72%	97%	54%
1.2 Yhden hengen talous, 35-64 vuotta	37%	33%	89%
1.3 Yhden hengen talous, vähintään 65 vuotta	14%	12%	46%
2 Lapsettomat parit	39%	26%	72%
2.1 Lapsettomat parit, alle 35 vuotta	78%	69%	69%
2.2 Lapsettomat parit, 35-64 vuotta	30%	20%	91%
2.3 Lapsettomat parit, vähintään 65 vuotta	14%	9%	45%
3 Kaikki lapsiperheet	54%	45%	192%
3.1 Parit, joilla lapsia	55%	45%	201%
3.1.1 Pari + nuorin lapsi alle 7 v	65%	54%	241%
3.1.2 Pari + nuorin lapsi vähintään 7 v	37%	31%	143%
3.2 Yksinhuoltajat	54%	51%	112%
4 Muut	29%	22%	72%
Kaikki velkaiset kotitaloudet	44%	35%	98%

1) Velan suhde varoihin/tuloihin on laskettu jokaiselle velkaiselle kotitaloudelle. Tunnusluku on kotitalouskohtaisten velkasuhteiden mediaani.

Liitetaulukko 6. Osuus velallisista kotitalouksista, joilla on suuret velat suhteessa tuloihin tai varallisuuteen kotitalouden elinvaiheen mukaan vuonna 2013

	Velat/varallisuus yli 75%, osuus velallisista	Velat/vuositulot yli 300%, osuus velallisista
Kotitalouden elinvaihe		
1 Yhden hengen taloudet	33%	18%
1.1 Yhden hengen talous, alle 35 vuotta	61%	17%
1.2 Yhden hengen talous, 35-64 vuotta	24%	20%
1.3 Yhden hengen talous, vähintään 65 vuotta	11%	11%
2 Lapsettomat parit	19%	12%
2.1 Lapsettomat parit, alle 35 vuotta	45%	16%
2.2 Lapsettomat parit, 35-64 vuotta	9%	12%
2.3 Lapsettomat parit, vähintään 65 vuotta	4%	6%
3 Kaikki lapsiperheet	24%	28%
3.1 Parit, joilla lapsia	22%	29%
3.1.1 Pari + nuorin lapsi alle 7 v	29%	36%
3.1.2 Pari + nuorin lapsi vähintään 7 v	12%	16%
3.2 Yksinhuoltajat	33%	22%
4 Muut	11%	9%
Kaikki velkaiset kotitaloudet	23%	18%

1) Velan suhde varoihin/tuloihin on laskettu jokaiselle velkaiselle kotitaloudelle. Tunnusluku on kotitalouskohtaisten velkasuhteiden mediaani.

Liitetaulukko 7. Velallisten kotitalouksien velka suhteessa varallisuuteen ja vuosituloihin sekä asuntovelallisten asuntovelka suhteessa varsinaisen asunnon arvoon nettovarallisuuskymmenyksen mukaan vuonna 2013, mediaani.

	Asuntovelka/varsinaisen asunnon arvo	Velat/varallisuus	Velat/vuositulot
Nettovarallisuuskymmenys			
I (vähävaraisin)	106%	257%	48%
II	98%	69%	14%
III	90%	52%	31%
IV	70%	57%	188%
V	55%	46%	171%
VI	38%	28%	134%
VII	31%	23%	117%
VIII	28%	16%	112%
IX	23%	14%	101%
X (varakkain)	20%	9%	97%
Kaikki velalliset kotitaloudet	44%	35%	98%

1) Velan suhde varoihin/tuloihin on laskettu jokaiselle velkaiselle kotitaloudelle. Tunnusluku on kotitalouskohtaisten velkasuhteiden mediaani.

Liitetaulukko 8. Osuus velallisista kotitalouksista, joilla on suuret velat suhteessa tuloihin tai varallisuuteen nettovarallisuuskymmenyksen mukaan vuonna 2013

	Velat/varallisuus yli 75%, osuus velallisista	Velat/vuositulot yli 300%, osuus velallisista
Nettovarallisuuskymmenys		
I (vähävaraisin)	96%	14%
II	43%	9%
III	35%	18%
IV	25%	25%
V	3%	24%
VI	0%	17%
VII	0%	14%
VIII	0%	15%
IX	0%	16%
X (varakkain)	0%	19%
Kaikki velalliset kotitaloudet	23%	18%

1) Velan suhde varoihin/tuloihin on laskettu jokaiselle velkaiselle kotitaloudelle. Tunnusluku on kotitalouskohtaisten velkasuhteiden mediaani.

Liitetaulukko 9. Lainaa hakeneet ja luottorajoitteiset kotitaloudet kotitalouden elinvaiheen mukaan

Kotitaloustyyppi	Hakenut lainaa	Ei saanut lainaa	Ei uskonut saavansa lainaa	Luottorajoitteinen
1 Yhden hengen taloudet	20%	13%	7%	8%
1.1 Yhden hengen talous, alle 35 vuotta	39%	13%	9%	11%
1.2 Yhden hengen talous, 35-64 vuotta	22%	13%	11%	12%
1.3 Yhden hengen talous, vähintään 65 vuotta	6%	16%	2%	2%
2 Lapsettomat parit	29%	7%	3%	3%
2.1 Lapsettomat parit, alle 35 vuotta	51%	12%	6%	7%
2.2 Lapsettomat parit, 35-64 vuotta	32%	4%	3%	3%
2.3 Lapsettomat parit, vähintään 65 vuotta	12%	4%	1%	1%
3 Kaikki lapsiperheet	46%	8%	6%	7%
3.1 Parit, joilla lapsia	49%	8%	5%	6%
3.1.1 Pari + nuorin lapsi alle 7 v	55%	9%	5%	7%
3.1.2 Pari + nuorin lapsi vähintään 7 v	41%	6%	4%	5%
3.2 Yksinhuoltajat	35%	12%	11%	13%
4 Muut	28%	7%	3%	4%
Kaikki kotitaloudet	29%	9%	5%	6%

1) Luottorajoitteinen kotitalous määritellään kotitaloudeksi, joka: 1) on hakenut lainaa edellisen kolmen vuoden aikana, eikä saanut hakemaansa lainaa heti eikä myöhemmin, 2) on hakenut lainaa, mutta saanut sitä hakemaansa määrää vähemmän tai joka c) ei ole hakenut lainaa, koska ei arvellut saavansa sitä.

2) Sarake Ei saanut lainaa sisältää ne kotitaloudet, jotka saivat hakemaansa määrää vähemmän lainaa. Osuus lasketaan lainaa hakeneista kotitalouksista. Muissa sarakkeissa osuudet laskettu kaikista kotitalouksista.

Liitetaulukko 10. Lainaa hakeneet ja luottorajoitteiset kotitaloudet nettovarallisuuskymmenyksen mukaan

Nettovarallisuuskymmenys	Hakenut lainaa	Ei saanut lainaa	Ei uskonut saavansa lainaa	Luottorajoitteinen
I (vähävaraisin)	45%	21%	16%	20%
II	15%	17%	14%	16%
III	28%	14%	7%	8%
IV	38%	10%	5%	6%
V	35%	6%	3%	4%
VI	28%	5%	3%	4%
VII	24%	2%	1%	1%
VIII	26%	4%	1%	1%
IX	26%	5%	1%	2%
X (varakkain)	26%	3%	1%	1%
Kaikki kotitaloudet	29%	9%	5%	6%

1) Luottorajoitteinen kotitalous määritellään kotitaloudeksi, joka: 1) on hakenut lainaa edellisen kolmen vuoden aikana, eikä saanut hakemaansa lainaa heti eikä myöhemmin, 2) on hakenut lainaa, mutta saanut sitä hakemaansa määrää vähemmän tai joka c) ei ole hakenut lainaa, koska ei arvellut saavansa sitä.

2) Sarake Ei saanut lainaa sisältää ne kotitaloudet, jotka saivat hakemaansa määrää vähemmän lainaa. Osuus lasketaan lainaa hakeneista kotitalouksista. Muissa sarakkeissa osuudet laskettu kaikista kotitalouksista.

Liitetaulukko 11. Päävarallisuuserien Gini-kertoimet 1987–2013 (%)

Tutkimusvuosi	Bruttovarallisuus (ml. metsät, pellot ja yritysvarallisuus)	Bruttovarallisuus (pl. metsät, pellot ja yritysvarallisuus)	Reaalivarat (ml. metsät, pellot ja yritysvarallisuus)	Reaalivarat (pl. metsät, pellot ja yritysvarallisuus)	Rahoitusvarat	Velat	Nettovarallisuus (ml. metsät, pellot ja yritysvarallisuus)
1987	52,3	52,3	53,1	53,1	75,4	73,5	58,2
1988	50,4	50,4	50,8	50,8	76,2	72,7	57,6
1994	53,9	53,9	54,5	54,5	76,8	76,9	62,2
1998	58,5	58,4	58,0	58,0	78,6	78,9	63,8
2004	56,9	57,0	56,5	56,7	79,3	79,0	62,2
2009	57,3	56,5	56,1	55,1	79,3	75,8	65,0
2013	58,8	58,2	57,1	56,1	81,8	77,0	64,8

1) Gini-kerroin ei ole rajoitettu välille 0-100, jos jakaumassa on negatiivisia arvoja (nettovarallisuus)

Laatuseloste: Kotitalouksien varallisuus

1. Tilastotietojen relevanssi

Tilastokeskuksen varallisuustutkimus on otospohjainen tilasto, joka kuvaa kotitalouksien varallisuuden jakautumista eri väestöryhmien kesken. Tutkimuksen kuvauskohteena on sekä reaali- että rahoitusvarallisuus. Lisäksi tutkimuksen keskeistä tietosisältöä ovat tiedot kotitalouksien veloista. Varallisuustutkimusta on tehty vuosina 1987, 1988, 1994, 1998, 2004, 2009 ja 2013. Vuotta 2004 lukuunottamatta tiedot on muodostettu Tilastokeskuksen [tulonjakotilaston](#) aliotokselle (1987–1998) tai koko otokselle (2009–2013). Vuoden 2004 tutkimus oli erillinen otostutkimus. Vuosien 2009 ja 2013 varallisuustutkimusten tutkimusmenetelmä poikkeaa merkittävästi aiempien vuosien tutkimuksista. Niiden varallisuustiedot on pääosin johdettu rekistereistä tai estimoitu. Sitä aiemmat tutkimukset ovat käyntihaastattelututkimuksia.

Tilastokeskuksen vuoden 2009 varallisuustutkimus oli osa Euroopan keskuspankin (EKP) koordinoimaa euroalueen varallisuustutkimuksen (Household Finance and Consumption Survey, HFCS) ensimmäistä tutkimuskertaa. EKP kerää aineistoja kolmen vuoden välein. Vuoden 2013 varallisuustutkimus on Suomen aineisto EKP:n tutkimuksen toisella tutkimuskerralla, jonka tuloksia euroalueelta julkaisee EKP vuonna 2016. EKP:n hankkeen kotisivuilta (http://www.ecb.int/home/html/researcher_hfcn.en.html) löytyy lisätietoa euroalueen varallisuustutkimuksesta ja tutkimuksen ensimmäisen kierroksen tuloksia.

Varallisuustutkimuksen perusaineistoista on kaikilta vuosilta muodostettu kansallisia tutkimusaineistoja, joita luovutetaan tutkimustarkoituksiin. Lisäksi EKP on muodostanut myös euroalueen aineistosta tutkijoille tutkimusaineiston, johon Suomen vuoden 2009 tiedot sisältyvät. Vuosien 1998 ja 2009 aineistot on myös toimitettu Luxembourg Wealth Study:n (LWS) tietokantaan (<http://www.lisdatacenter.org/our-data/lws-database/>).

Varallisuustutkimuksen laadinnassa on huomioitu kansainväliset suositukset (OECD 2013)¹⁾.

2. Tilastotutkimuksen menetelmäkuvaus

Tilasto perustui vuosina 1987, 1988, 1994, 1998 ja 2004 kotitalouksien varallisuutta koskeviin käyntihaastattelututkimuksiin. Vuonna 2009 kotitalouksien varallisuustutkimus tehtiin aiemmista varallisuustutkimuksista poiketen tulo- ja elinolotutkimuksen otokselle ilman erillistä haastattelutiedonkeruuta käyttämällä ns. rekisterimenetelmää. Menetelmässä hyödynnettiin lukuisia rekisteriaineistoja, estimointimenetelmiä ja tilastollista yhdistämistä varallisuuserien muodostamisessa. Vuoden 2013 tutkimus tehtiin jälleen rekisterimenetelmällä, mutta lisäksi kerättiin täydentävää haastattelutietoa tulo- ja elinolotutkimuksen haastattelutiedonkeruussa keväällä 2014. Tulo- ja elinolotutkimus on vuosittainen haastattelutiedonkeruu, jolla kerätään tietoja kansallista tulonjakotilastoa ja EU:n tulo- ja elinolotutkimusta (EU-SILC) varten.

Varallisuustutkimuksen 2013 taustatiedot, kuten väestöryhmittäiset luokittelut ja tulotiedot, saadaan suoraan tulonjakotilastosta. Vuonna 2013 otoskoko oli 11 030 kotitaloutta ja 27 142 henkilöä.

Tietolähteet

Tutkimuksen perustiedoista valtaosa on kerätty hallinnollisista rekistereistä, joiden puutteita on paikattu täydentävällä haastattelutiedonkeruulla. Tutkimuksen taustatiedot perustuvat sekä rekisteri- että haastattelutietoihin.

Suuri osa tutkimuksen tiedoista saadaan hallinnollisista rekistereistä ja tilastorekistereistä. Varallisuustutkimuksen rekisterilähteet ovat:

1) OECD (2013), OECD Guidelines for Micro Statistics on Household Wealth. OECD Publishing.
<http://dx.doi.org/10.1787/9789264194878-en>.

- Väestörekisterikeskuksen väestötietojärjestelmä ja Tilastokeskuksen Suomen väestöä, rakennuksia ja asuntoja koskeva tietokanta
- Tilastokeskuksen kiinteistöjen hintatilastojen perusaineisto, joka perustuu Maanmittauslaitoksen kiinteistöjen kauppahintarekisterin kauppahintatietoihin
- Verohallituksen verotietokanta, kiinteistörekisteri, osakehuoneistorekisteri, arvo-osuustiedot sekä perintö- ja lahjaverotiedot
- Ajoneuvorekisteri (Trafi) ja vesikulkuneuvorekisteri (Maistraatit) sekä Tullin MAHTI-hintajärjestelmä
- Kansaneläkelaitoksen eläkevakuutus-, sairausvakuutuskorvaus- ja kuntoutusrekisteri, elatustukirekisteri, opintotukirekisteri sekä asumistukirekisteri
- Terveysten ja hyvinvoinnin laitoksen toimeentulotukirekisteri
- Eläketurvakeskuksen eläketapahtumarekisteri
- Tilastokeskuksen tutkintorekisteri
- Valtiokonttorin sotilasvammakorvausjärjestelmän tietokanta
- Koulutusrahaston tiedostot
- Maa- ja metsätalousministeriön tietopalvelukeskuksen maatilarekisteri
- Tilastokeskuksen yritysrekisteri
- Finanssivalvonnan (FIVA) tiedot (ansiosidonnaiset työttömyyspäivärahat)

Tutkimuksen haastattelutiedonkeruu oli lisäosio vuoden 2013 tulo- ja elinolotutkimuksessa keväällä 2014, jolla kerättiin tietoa kansallista tulonjakotilastoa ja EU:n tulo- ja elinolotutkimusta (EU-SILC) varten. Varallisuustutkimusta varten kyselylomakkeelle lisättiin täydentäviä kysymyksiä veloista, erityisesti kulutusluotoista ja niiden maksuista, talletuksista ja joitakin soveltuvia EKP:n kyselylomakkeen kysymyksiä. Varallisuuseristä talletukset perustuvat haastattelutietoon, sillä niistä ei ole käytettävissä mitään rekisteritietoa. Velkatiedot täydentävät rekisteritietojen puutteita erityisesti ns. jatkuvien kulutusluottojen osalta. Lisätietoja haastattelutiedonkeruusta on [tulonjakotilaston laatuselosteessa](#).

Varallisuustiedot

Asuntojen arvo on estimoitu erikseen osakehuoneistoille ja kiinteistöille neliöhintojen avulla. Osalle osakehuoneistosta on poimittu ostohinnat Verohallinnon osakehuoneistorekisteristä, joita on korotettu talotyypeittäin ja alueittain indekseillä vuoden 2013 tasoon. Muut osakehuoneistot on hinnoiteltu keskimääräisten asuntojen hintatilaston perusaineistosta laskettujen neliöhintojen perusteella. Kiinteistöt on hinnoiteltu kiinteistöjen kauppahintatilaston perusaineistosta laskettujen keskimääräisten neliöhintojen perusteella. Muut kuin omat vakituiset asuinkiinteistöt on poimittu väestötietojärjestelmän rakennuksia ja asuntoja kuvaavista tiedoista. Asuntojen hinnoittelumenetelmää on muutettu vuoden 2009 tutkimukseen verrattuna, mikä vaikuttaa merkittävästi tuloksiin. Omakotitaloissa huomioitiin tarkemmin asunnon rakennusvuosi, kun taas osakeasunnoissa hintatietona käytetään nyt velatonta hintaa ostohinnan asemesta ja indeksikorotukset tehdään nimellishintaindeksillä ja tarkemmalla jaotuksella talotyypeittäin ja alueittain. Asuntojen arvo laskettiin myös asumisoikeus- ja osaomistusasunnoille olettamalla omistusosuudeksi 15 prosenttia.

Tiedot laskettiin myös vuodelle 2009 uudella hinnoittelumenetelmällä varsinaisille asunnoille ja näitä tietoja käytetään vuoden 2013 tilastossa. Menetelmämuutos alensi omakotitalojen, mutta kasvatti osakeasuntojen arvoa varsinaisten asuntojen osalta verrattuna alkuperäisiin vuoden 2009 tietoihin. Negatiivisen nettoasuntovarallisuuden omaavien kotitalouksien osuus väheni ja asuntojen neliöhintojen kehitys vastaa paremmin asuntojen ja kiinteistöjen hintatilastojen hintatasoja ja kehitystä. Muutos kasvatti nettovarallisuuden mediaania noin 10 prosenttia vuonna 2009 vanhaan menetelmään verrattuna, sillä muutos kohdentui nettovarallisuusjakauman keskiosaan. Lisätietoja menetelmämuutoksesta on saatavilla Tilastokeskuksesta.

Vuosina 1987–2004 tiedot asuntojen arvoista ovat kotitalouden omia arvioita asunnon myyntihinnasta. Tämä voi vaikuttaa tietojen vertailukelpoisuuteen etenkin omakotitaloilla.

Asuntovelat ovat rekisteritietoja, jotka perustuvat velkaantumistilaston rekisteritietoon. Asuntovelkaa on varallisuustutkimuksessa vain kotitalouksilla, jotka omistavat asuntonsa.

Muut velat on muodostettu sekä rekisteri- että haastattelutietojen avulla. Velkaantumistilaston rekisteristä saadaan asuntovelkojen lisäksi kattavasti mm. opinto- ja elinkeinotoiminnan velat. Vuodesta 2012 lähtien

velkarekisteristä ovat puuttuneet jatkuvat luotot, joita ovat esimerkiksi luottokorttiluotot, luotolliset tilit sekä muut luotot, joita kuluttaja voi luottorajan puitteissa käyttää jatkuvasti ilman luotonantajan erillistä luottopäätöstä. Puutteellisia tietoja täydennettiin vuodelle 2013 kysymällä haastattelussa kotitalouksilta luottokortti-, tililuotto-, osamaksu- ja muiden velkojen määrät. Näiden tietojen osalta tarkistettiin, ettei aineistossa ole päällekkäisyyksiä haastattelu- ja rekisteriveloissa. Vuonna 2009 velkatiedot saatiin kattavasti rekistereistä ja kyseisen vuoden tiedot veloista muodostettiin kokonaan rekistereistä.

Vapaa-ajan asuntojen arvot on muodostettu hinnoittamalla Tilastokeskuksen Rakennukset ja kesämökit -tilaston yksityishenkilöiden omistamat mökit Maanmittauslaitoksen kiinteistöjen kauppahintatilaston hinnoilla. Vuonna 2013 laskentaan otettiin vain yksityishenkilöiden mökit, jonka seurauksena mökkien lukumäärä väheni, vaikka omistavien kotitalouksien lukumäärä pysyi lähes ennallaan. Vastaava rajausta tehtiin taaksepäin myös vuoden 2009 tietoihin. Menetelmämuutos alensi merkittävästi vapaa-ajan asuntojen kokonaisarvon estimaattia. Vapaa-ajan asunnoissa ei ole mukana ulkomailla omistettuja asuntoja.

Rekisteritiedoista saadaan vähemmän vapaa-ajan asuntoja kuin haastatteluista, joka oli menetelmä vuosina 1987–2004. Vapaa-ajan asuntojen tiedot eivät siten ole täysin vertailukelpoisia vuosien 1987–2004 ja 2009–2013 välillä.

Kulkuvälineiden arvo, kuten henkilöautojen, pakettiautojen ja moottoripyörien arvo on muodostettu Liikenteen turvallisuusviraston (Trafi) ylläpitämän ajoneuvorekisterin ja Tullihallituksen Mahti-hintajärjestelmän tiedoista sekä täydentävästi internetin myyntipalstojen hinnoista. Ajoneuvorekisteri ja hintatiedot on yhdistetty ajoneuvon valmiste- ja rekisteritunnuksen perusteella. Ajoneuvojen hintatiedot ovat Tullin verotusta varten laskemia pyyntihintoja. Muut ajoneuvot koostuvat ei-verotettavista ajoneuvoista, kuten mopoista, mönkijöistä, moottorikelkoista ja peräkärriästä. Nämä on hinnoiteltu erikseen. Veneiden arvo on muodostettu Maistraatin vesikulkuneuvorekisterin ja internetin myyntipalstojen hintatietojen perusteella.

Vuonna 2013 myös autojen haltijat on luettu mukaan, kun vuonna 2009 mukana olivat vain omistajat. Tämän seurauksena autoja omistavien kotitalouksien osuus kasvoi 63 prosentista 71 prosenttiin, mikä vastaa paremmin muiden lähteiden tietoja (mm. tulonjakotilaston ja kulutustutkimuksen haastattelutieto). Muutosta ei kyetty tekemään takautuvasti vuodelle 2009. Muiden kulkuvälineiden hinnoittelussa otettiin huomioon tarkemmin kulkuvälineen ikä, mikä vaikuttaa hieman vertailukelpoisuuteen.

Metsien arvot on estimoitu Tilastokeskuksessa olevasta metsäkiinteistörekisteristä käyttäen maapohjan kunnittaista keskimääräistä vertailuarvoa. Metsäkiinteistörekisteristä on otettu huomioon vain luonnollisten henkilöiden omistuksessa olevat maa-alueet. Näin ollen esimerkiksi kuolinpesien kautta omistettut metsät jäävät tutkimuksen ulkopuolelle.

Peltomaan arvot on estimoitu Tilastokeskuksessa olevasta metsäkiinteistörekisteristä käyttäen sekä maakunnittaisia myyntihintoja että maapohjan kunnittaista keskimääräistä vertailuarvoa. Varallisuuteen on peltomaan arvona luettu kauppahintojen perusteella laskettu estimaatti, joka on merkittävästi korkeampi kuin verotuksen vertailuarvo. Vuoden 2009 tilastossa verotusarvoihin (laskennalliseen tuottoon) perustuvat pellon arvot olivat tutkimuksen lisätietona. Myyntihintoihin perustuvat arvot laskettiin myös vuoden 2009 aineistolle, ja niitä käytetään tässä tilastossa. Siten vuosien 2009 ja 2013 tiedot ovat tältä osin vertailukelpoisia. Vuosina 1987–2004 peltomaan arvo ei sisälly varallisuuteen.

Talletukset. Kotitalouksien talletusvarallisuudesta ei ole saatavilla mitään mikrotason lähettä, joten kotitaloustason talletustiedot on varallisuustutkimukseen kerätty haastatteleamalla. Kotitalouksien talletukset perustuvat tulo- ja elinolotutkimuksen haastattelussa kevään 2014 kolmannen ja neljännen tutkimuskerran kotitalouksien haastattelutietoon. Tiedot kerättiin ja muodostettiin jaettuna käyttöileihin ja säästö- ja sijoitustileihin. Ensimmäiselle ja toiselle tutkimuskerralle tiedot mallitettiin todellisen luovuttajan menetelmää ja regressiomallitusta yhdistävällä sekamenetelmällä (predictive mean matching). Vuoden 2009 tutkimuksessa talletusvarallisuus estimoitui vuoden 2004 varallisuustutkimuksen talletustietojen avulla teknisesti samalla menetelmällä, mutta otosten ja lähtötietojen erot voivat aiheuttaa vertailukelpoisuuteen ongelmia. Vuoden 2009 menetelmässä ei pystytty huomioimaan vuosien 2004–2009 välillä tapahtuneita rakennemuutoksia. Talletukset jäivät haastattelutietona alipeittäviksi suhteessa makrotietoihin. Vuoden 2013 tutkimuksessa peitto oli jonkin verran parempi, mikä voi vaikuttaa tietojen vertailukelpoisuuteen.

Noteerattujen osakkeiden arvo on muodostettu arvo-osuusrekisteritietojen ja OMX:n hintatietojen perusteella. Aineistossa ovat mukana vain Helsingin pörssissä noteeratut osakkeet.

Noteeraamattomien osakkeiden arvo eli listaamattoman osakeyhtiön laskennallinen nettovarallisuus on muodostettu henkilöveroaineistosta osinkoa maksaneiden listaamattomien yhtiöiden nettovarallisuutena, joka määräytyy yhtiön edellisenä vuonna päättyneen tilikauden taseen perusteella. Vuonna 2009 tiedot estimoitiin osinkotietojen avulla, sillä tietoa nettovarallisuudesta ei ollut vielä vuoden 2009 henkilöveroaineistossa. Vuoden 2013 tieto on kattavampi kuin vuoden 2009 osinkojen kautta laskettu tieto, mikä vaikuttaa noteeraamattomien osakkeiden vertailukelpoisuuteen. Noteeraamattomat osakkeet ovat tiedossa vain niille henkilöille, jotka ovat saaneet osinkoja listaamattomista yhtiöistä. Noteeraamattomien osakkeiden arvo ei ole vertailukelpoinen vuosien 1987–2004 ja 2009–2013 välillä, sillä vanhemmat tiedot perustuvat haastattelutietoihin ja ne olivat nimellisarvoja.

Elinkeinotoiminnan ja yhtymien nettovarallisuus on laskettu mukaan varallisuuteen vuonna 2013. Tieto perustuu henkilöverorekisteriin samoin kuin listaamattomien yhtiöiden nettovarallisuus. Elinkeinotoiminnan nettovarallisuus tarkoittaa verotuksen nettovarallisuutta liikkeen- ja ammatinharjoittajille. Tieto on mukana ainoastaan vuoden 2013 tiedoissa. Yhtymän nettovarallisuus on nettovarallisuus avoimen tai kommandiittiyhtiön osakkaana. Tieto oli saatavilla myös vuodelle 2009 ja se on lisätty vuoden 2009 tietoihin.

Noteeraamattomien osakkeiden, elinkeinotoiminnan ja yhtymien nettovarallisuusarvot ovat verotuksessa käytettyjä arvoja, eivätkä siten kuvaa todellisia markkina-arvoja. Tarkempia tietoja vuosien 2009 ja 2013 tietojen vertailukelpoisuudesta on saatavilla Tilastokeskuksesta.

Sijoitusrahasto-osuudet perustuvat Verohallinnon vuosi-ilmoitustietoihin, jotka on korotettu vertailuarvoista käypiin arvoihin jakamalla ne luvulla 0,7. Myös vuoden 2009 tiedot korjattiin vastaavasti, sillä vuoden 2009 tilastossa oli käytetty verotusarvoja.

Muu rahoitusvarallisuus kattaa joukkovelkakirjat ja osuustodistukset. Joukkovelkakirjat muodostetaan samasta arvo-osuusaineistosta kuin noteeratut osakkeet. Arvo-osuustiedot eivät sisällä kuntien ja valtion joukkovelkakirjoja. Osuustodistukset on laskettu niistä saatujen korkojen tai osuustodistuksien lukumäärän ja markkinahinnan perusteella yleisimmille osuustodistuksille. Tieto ei ole kattava. Osuustodistukset on muodostettu myös vuodelle 2009, vuoden 2009 tilastosta ne puuttuivat.

Yksilölliset eläkevakuutukset on estimoitu henkilöverorekisteristä ns. investointikertymämenetelmällä. Verorekisteristä on saatavilla yksilöllisten eläkevakuutusten maksut (sijoitukset) ja vastaavasti vakuutuksista saadut suoritukset vuodesta 1990 lähtien. Näistä virtatiedoista on kumulatiivisesti johdettu yksilöllisten eläkevakuutusten arvo laskemalla vuosittaisille nettoinvestoinneille (maksu-suoritukset) tuottoa korkoa korolle. Vuosien 2009 ja 2013 tiedot on muodostettu samalla menetelmällä. Vuosien 1987–2004 tiedot ovat haastattelutietoja.

Työeläkevarallisuus on laskennallinen varallisuuserä, joka on muodostettu varallisuustutkimuksen vuoden 2013 perusaineistoon. Sitä ei kuitenkaan ole tässä julkaisussa luettu osaksi varallisuutta, vaan se sisältyy varallisuustutkimuksen tutkimusaineistoon. Työeläkevarallisuus on laskettu vuoden 2013 lopussa karttuneiden työeläkeoikeuksien nykyarvona.

Kokonaan puuttuvia varallisuueriä vuosien 2009 ja 2013 varallisuustutkimuksessa ovat käteisraha, arvoesineet ja säästö- ja sijoitusvakuutukset. Vuosina 1987–2004 tiedot säästö- ja sijoitusvakuutuksista ja arvoesineistä ovat mukana haastattelutietona. Säästö- ja sijoitusvakuutukset näille vuosille ovat mukana myös varallisuustutkimuksen 2013 tietokantataulukoissa. Vuodelle 2013 on käytettävissä haastattelutieto säästö- ja sijoitusvakuutusten omistamisesta, mutta ei arvoista.

Varat yhteensä (kokonaisvarat, bruttovarat) tarkoittaa reaali- ja rahoitusvarallisuutta yhteensä, ennen velkojen vähentämistä. Reaalivarallisuus kattaa asunnot, kulkuvälineet, pellot, metsät sekä elinkeinotoiminnan ja yhtymien nettovarallisuuden (yritysvarallisuus) vuonna 2013. Vuonna 2009 määritelmä on sama, mutta elinkeinotoiminnan nettovaroista ei ole tietoa. Vuosille 1987–2004 ei ole tietoa peltojen arvosta eikä yritysvarallisuudesta. Tämän vuoksi aineistoon ja tilastotaulukoihin on muodostettu erillinen tieto, jossa ei ole mukana metsiä, peltoja ja yritysvarallisuutta.

Nettovarallisuus saadaan vähentämällä kokonaisvaroista asunto-, kulutus-, opinto- ja muiden lainojen määrä. Myös nettovarallisuudesta on muodostettu erillinen tieto, jossa ei ole mukana metsiä, peltoja ja yritysvarallisuutta.

Otanta-asetelma

Varallisuustutkimuksen otos on sama kuin tulonjakotilastossa. Otos perustuu kiertävään paneeliotokseen. Kotitalous osallistuu tutkimukseen neljänä peräkkäisenä vuotena, eli tilastovuoden aineisto koostuu 1.–4. tutkimuskertaa otoksessa mukana olevista kotitalouksista. Otanta-asetelmana on kaksivaiheinen ositettu otanta. Ensimmäisessä vaiheessa muodostetaan ns. master-otos poimimalla systemaattisella otannalla 50 000 16 vuotta täyttäneitä kohdehenkilöä Tilastokeskuksen väestöä koskevasta tietokannasta. Otokseen poimitujen kohdehenkilöiden asutokunnat muodostetaan yhdistämällä kohdehenkilön kanssa samassa asunnossa vakituisesti asuvat henkilöt kotipaikkatunnuksen avulla. Toisessa vaiheessa master-otoksesta poimitaan ositteittain varsinainen tulonjakotilaston otos, 5 000 asutokuntakotitaloutta vuonna 2013. Ositteet muodostetaan tilastovuotta edeltävän vuoden verotietojen perusteella.

Ositteiden muodostamisessa käytetään tietoja asutokunta-kotitalouden valtionveronalaisista tuloista ja kotitalouden jäsenten sosioekonomisista ryhmistä. Verorekisterin tietojen perusteella muodostetut sosioekonomiset ryhmät ovat palkansaaajat, maatalousyrittäjät, muut yrittäjät, eläkeläiset ja muut. Ositekohtaisten otoskokojen määrittelyssä eli otoksen kiintiöinnissä on otettu huomioon tulonjakotutkimuksen erityistarpeet. Otanta-asetelma painottaa verraten voimakkaasti suurituloisia ja tämän seurauksena myös varakkaita, mikä on eduksi varallisuustutkimuksessa. Yrittäjillä ja suurituloisilla on muita suurempi todennäköisyys sisältyä otokseen. Kotitalouden todennäköisyys sisältyä otokseen riippuu osituskriteerien ohella 16 vuotta täyttäneiden jäsenten lukumäärästä.

Perusjoukko

Tilaston kohdeperusjoukon muodostavat Suomessa tilastovuoden lopussa (31.12.2013) vakinaisesti asuvat yksityiskotitaloudet eli ns. kotitalousväestö. Tutkimuksen ulkopuolelle jäävät

- Osoitteettomat
- laitospöytä (esimerkiksi pitkäaikaisesti vanhainkodeissa, hoitolaitoksissa, vankiloissa tai sairaaloissa asuvat)
- pysyvästi ulkomailla asuvat, ja myös yli vuoden tilapäisesti ulkomailla oleskelevat, jos heidän Suomessa asuva kotitaloutensa katsoo, että henkilö ei viitevuonna kuulunut kyseiseen kotitalouteen
- turvapaikanhakijat ja tilapäisesti Suomessa asuvat

Varusmiehet luetaan tilaston perusjoukkoon kuuluviksi. Kuhunkin kotitalouteen kuuluvat henkilöt määritellään haastattelun perusteella tilastovuoden lopun tilanteen mukaan.

Painokertoimet

Hyväksytysti osallistuneet kotitaloudet ja henkilöt saavat painokertoimen, jolla niiden tiedot korotetaan edustamaan perusjoukon tietoja. Kotitalouksille muodostetaan aluksi asetelmapainot käyttäen hyväksi kotitalouden otokseen sisällyttämistodennäköisyyttä. Tämän jälkeen hyväksytyt otoksen asetelmapainoille tehdään vastauskatkorjaus kertomalla ne ositteittain hyväksytysti vastanneiden kotitalouksien osuuden käänteisluvulla. Nämä otostason tietojen perusteella vastauskatkorjatut painot kalibroidaan CALMAR-makrolla vastaamaan perusjoukon keskeisiä tunnettuja jakaumia. Menettelyllä pyritään pienentämään kadon valikoivuuden aiheuttamaa harhaa ja tuottamaan mahdollisimman tarkkoja estimaatteja tärkeimmille tulomuuttujille.

Vuoden 2013 varallisuustutkimuksen aineiston painojen kalibroinnissa käytettiin samoja tietoja kuin tulonjakotilastossa, täydennettynä muutamalla varallisuustiedolla. Kalibrointitiedot olivat:

- alue (maakuntajako, jossa Helsinki ja muu pääkaupunkiseutu erikseen; tilastollinen kuntaryhmitys)
- asuntokunnan koko
- jäsenten ikä- ja sukupuoliryhmät
- keskeisten tuloerien kokonaissummat: palkka-, yrittäjä- ja omaisuustulot, työttömyyspäivärahat (peruspäiväraha ja työmarkkinatuki, ansiosidonnainen osuus), eläkkeet, asunto- ja opintolainojen korot; tulonsaajien lukumäärät (ansiosidonnainen työttömyyspäiväraha, palkkatulot, eläketulot).
- sijoitusrahastoja omistavien henkilöiden lukumäärä asuntoväestössä ja sijoitusrahastojen arvo yhteensä
- pörssiosakkeita omistavien henkilöiden lukumäärä asuntoväestössä, jaettuna kahteen ryhmään henkilöjakaumasta lasketun mediaanin perusteella

Vuoden 2013 tutkimuksessa on huomattavan suuria ääriarvohavaintoja. Ääriarvojen vaikutusta väestöryhmittäisiin tuloksiin voidaan vähentää uudelleenpainotuksella. Vuoden 2013 aineistossa yhden ääriarvohavainnon paino puolitettiin, mutta muita korjauksia ei tehty ääriarvojen lukumäärän ja suuren vaikutuksen vuoksi. Lisäksi alkuperäinen painotus tuotti perusjoukkoa vastaavan jakauman esimerkiksi pörssiosakkeille, mitä ääriarvokorjaukset olisivat vääristäneet. Vuoden 2009 tutkimuksessa ääriarvokorjauksia tehtiin painottamalla huomattavasti enemmän. Vuoden 2013 tutkimuksen raportoinnissa käytetään pääasiassa robusteja tunnuslukuja, kuten mediaania. Väestöryhmittäisiin keskiarvoihin ääriarvoilla voi olla merkittävä vaikutus.

3. Tietojen oikeellisuus ja tarkkuus

Vuonna 2013 varallisuustutkimuksen (tulonjakotilaston) brutto-otoskoko oli yhteensä 13 960 kotitaloutta, joista osa paljastui haastateltaessa kohdeperusjoukkoon kuulumattomiksi. Tällaisia ylipeittotapauksia ovat esimerkiksi kotitaloudet, joiden kohdehenkilö on muuttanut pysyvästi ulkomaille tai laitokseen tai kuollut. Ylipeiton poistamisen jälkeen netto-otokseen jäi 13 770 taloutta. Ensimmäistä kertaa tutkimukseen osallistuvilla vastauskato oli 35,9 prosenttia. Toista kertaa tutkimukseen osallistuvien kotitalouksien vastauskato oli 15,8 prosenttia, kolmatta kertaa osallistuvien 9,8 prosenttia ja neljättä kertaa osallistuvien 6,5 prosenttia. Toista tai useampaa kertaa tutkimuksessa mukana olevien kotitalouksien vastauskadot on taulukossa laskettu ehdolla, että kotitalous on osallistunut tutkimukseen aikaisempina vuosina. Kadoksi jääneet kotitaloudet eivät ole mukana tutkimuksen seuraavilla haastattelukerroilla. Koko otoksessa (kaikki tutkimuskerrat) nettokato oli 19,9 prosenttia vuonna 2013. Osuus oli 1,7 prosenttiyksikköä suurempi kuin edellisvuonna. Vuoden 2013 tulonjakotilaston aineistoon hyväksytyjen kotitalouksien lukumäärä oli yhteensä 11 030 kotitaloutta. Näissä kotitalouksissa oli kaikkiaan 27 142 henkilöä.

Taulukko. Varallisuustutkimuksen pohjana olevan tulonjakotilaston 2013 otoskoko ja vastauskato

	Koko otos	Tutkimuskerta			
		I	II	III	IV
Brutto-otos, kotitalouksia	13 960	5 000	3 369	2 851	2 740
Ylipeitto	190	91	42	31	26
Netto-otos	13 770	4 909	3 327	2 820	2 714
Kato	2 740	1 763	525	276	176
Kieltäytyneitä	1 887	1 174	398	197	118
Ei tavoitettu	649	460	98	49	42
Muu syy	204	129	29	30	16
Hyväksytyjä	11 030	3 146	2 802	2 544	2 538
Nettokato, %	19,9	35,9	15,8	9,8	6,5

Tutkimustulosten luotettavuuteen vaikuttaa olennaisesti yksikkökato, joka johtuu siitä, että osa kotitalouksista kieltäytyy tai ei muista syistä osallistu tutkimukseen. Kadon rakenteesta voidaan päätellä, onko se jakautunut epätasaisesti vai satunnaisesti. Tutkimuksen vastauskatoa on tarkasteltu yksityiskohtaisemmin tulonjakotilaston laatuselosteessa.

Otannalla kerätyt aineistot sisältävät aina satunnaisvaihtelua ja usein myös systemaattisia virheitä. Tämän takia otoskoon asettamat rajoitukset on aina otettava huomioon tuloksia tarkasteltaessa. Otannasta aiheutuu

satunnaisvaihtelua, koska vain osa kohdeperusjoukon alkioista mitataan. Varallisuusjakaumat ovat erittäin vinoja, joten varallisuustutkimuksessa käytetään pääasiassa mediaaneja ja fraktiileja ja pyritään välttämään keskiarvon käyttöä keskimäärän mittana.

Varallisuustutkimuksen tuloksia on varallisuuslajeittain pyritty vertaamaan ulkopuolisiin lähteisiin. Osa tiedoista on saatavilla otoksen lisäksi myös kokonaisuaineistona, jolloin vertailuja on tehty ns. asuntoväestön tunnuslukuihin. Tällaisia tietoja ovat mm. sijoitusrahastot, pörssiosakkeet, joukkovelkakirjat ja noteeraamattomat osakkeet. Vertailuja on tehty myös rahoitustilinpitoon, varallisuustaseisiin ja velkaantumistilastoon. Asuntojen hinnoittelussa neliöhintoja on verrattu asuntojen hintatilaston ja kiinteistöjen kauppahintatilaston tietoihin. Varallisuustutkimuksen estimaatit voviat poiketa merkittävästi vertailulähteistä menetelmäerojen sekä kattavuuden erojen vuoksi. Tiedot eivät ole suoraan vertailukelpoisia esimerkiksi varallisuustaseiden tietojen kanssa. Lisätietoja vertailuista voi saada Tilastokeskuksesta.

4. Julkaistujen tietojen ajantasaisuus ja oikea-aikaisuus

Varallisuustutkimusta on tehty vuodesta 1987 alkaen vaihtelevasti muutaman vuoden välein. Vuosien 2009 ja 2013 tutkimukset ovat osa EKP:n euroalueen varallisuustutkimusta, jonka tavoite on kerätä tietoja kolmen vuoden välein. Varallisuustutkimuksen tiedot julkaistaan noin puolitoista vuotta viiteajankohdan jälkeen.

Ensimmäiset Tilastokeskuksen kotitalouksien varallisuutta koskevat haastattelutiedot saatiin vuosien 1987 ja 1988 Säästämis- ja velkaantumistutkimuksista. Tiedot kerättiin paneeliaineistona tulonjakotutkimuksen yhteydessä. Tutkimus koski puolta tulonjakotilaston kohteista eli niitä, jotka olivat vuoden 1987 otoksessa mukana ensimmäistä kertaa. Vastaavanlaisella tiedonkeruutavalla tehtiin myös vuosien 1994 ja 1998 varallisuustutkimukset. Paneeliasetelmaa niissä ei kuitenkaan ollut. Vuoden 2004 varallisuustutkimuksen tiedonkeruussa oli asumista koskeva liittänytutkimus, Asumis- ja varallisuustutkimus. Tätä tutkimusta ei tehty tulonjakotilaston paneelin tiedonkeruun yhteydessä, vaan itsenäisenä tutkimuksena.

5. Tietojen saatavuus ja läpinäkyvyys/selkeys

Varallisuustutkimuksien tiedot julkaistaan SVT:n Tulot ja kulutus -sarjassa. Viimeisin painettu julkaisu on Kotitalouksien varallisuus 1988–2004. (Tulot ja kulutus 2007. Tilastokeskus, Helsinki). Vuoden 2013 tiedot julkaistaan vain Tilastokeskuksen verkkosivuilla ja erillisinä artikkeleina.

Tilastosta on saatavissa tutkimuskäyttöön suunniteltuja kansallisia palveluaineistoja. Tiedostot ovat maksullisia ja edellyttävät käyttöilupaa.

Vuoden 2009 tietoja on saatavilla EKP:n euroalueen varallisuustutkimuksen (Household Finance and Consumption Survey, HFCS) osana sekä taulukkomuodossa että tutkimusaineistona. Lisätietoja näistä saa EKP:n kotisivuilta.

6. Tilastojen vertailukelpoisuus

Aikasarjan vertailukelpoisuuteen vaikuttavat käsitteissä ja tutkimusmenetelmissä tapahtuneet muutokset. Vuosien 2009 ja 2013 varallisuuskäsite on joiltakin osin suppeampi kuin aiempien vuosien haastattelututkimuksissa. Vuosina 2009 ja 2013 ei ole saatavilla tietoja säästö- ja sijoitusvakuutuksista, käteisvaroista ja lainasaatavista. Tilaston menetelmä muuttui vuonna 2009 merkittävästi, sillä valtaosa varallisuuseristä johdettiin rekisteritiedoista tai estimoituihin. Vuonna 2013 on edelleen tehty menetelmämuutoksia. Menetelmiä ja niiden muutoksia on tarkemmin kuvattu yllä tämän laatuselosteen kohdassa “2. Tilastotutkimuksen menetelmäkuvaus”.

7. Selkeys ja eheys/yhtenäisyys

Varallisuustutkimuksen otos sekä tulo- ja taustatiedot ovat samoja tulonjakotilaston kanssa, joten varallisuustiedot laajentavat määrävuosina tulonjakotilaston sisältöä myös varallisuuteen. Otos on myös

sama kuin EU:n tulo- ja elinolotutkimuksessa (EU-SILC), joten tiedot laajentavat myös Suomen EU-SILC-tietojen sisältöaluetta.

Varallisuustutkimus on osa EKP:n euroalueen varallisuustutkimusta (2009 ja 2013). Varallisuuskäsite ja varojen luokittelu voi poiketa EKP:n määritelmistä, sillä kansallisessa tilastossa pyritään myös keskeisten aikasarjojen säilyttämiseen.

Tilastokeskuksen vuosittainen velkaantumistilasto kuvaa asuntokuntien velkaantuneisuutta. Se perustuu kokonaisaineistoon, kun varallisuustutkimuksen tiedot perustuvat otokseen. Rekistereistä saatavat velkaerät ovat tilastoissa samoja, mutta varallisuustutkimuksessa niiden luokittelu voi poiketa (mm. asuntovelkaa on vain asunnon omistajilla). Varallisuustutkimuksessa on myös täydentäviä haastattelutietoja veloista ja velanhoitomenoista, jotka eivät sisälly velkaantumistilastoon. Varallisuustutkimus mahdollistaa velkojen suhteuttamisen varoihin, kun velkaantumistilastossa velat voidaan suhteuttaa vain tuloihin.

Tilastokeskuksen rahoitustilinpito kuvaa makrotasolla kansantalouden sektoreiden rahoitustaseita ja syksystä 2014 alkaen sen yhteydessä on julkaistu tietoja myös reaalivaroista. Käsite- ja määritelmäerojen sekä erilaisten tuotantomenetelmien vuoksi varallisuustutkimuksen varallisuuden kokonaismäärien estimaatteja ei voi suoraan verrata rahoitustilinpidon kotitaloussektorin tietoihin.

Lisätietoja

Veli-Matti Törmälehto 029 551 3680

Juha Honkkila 029 551 3651

Vastaava tilastojohtaja:

Riitta Harala 029 551 3604

toimeentulo.tilastokeskus@tilastokeskus.fi

www.tilastokeskus.fi

Lähde: Kotitalouksien varallisuus, Tilastokeskus

Asiakaspalaute: www.tilastokeskus.fi/palaute

Tietopalvelu ja viestintä, Tilastokeskus
puh. 029 551 2220
www.tilastokeskus.fi

Julkaisutilaukset, Edita Publishing Oy
puh. 020 450 05
asiakaspalvelu.publishing@edita.fi
www.editapublishing.fi

ISSN 1796-0479
= Suomen virallinen tilasto
ISSN 2242-3214 (pdf)